Ἀριθ. 298 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ ΣΤ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 — 13 Σεπτεμβρίου 1881

Η ΜΗΤΡΥΙΑ ΤΟΥ ΕΔΜΟΝΔΟΥ

Διήγημα

Ὅτε ἡ γηραιὰ βαρονὶς Δουπλαντῆ ἀφίκετο εἰς τὴν ἐν Πλομβιέρῃ ἰδιοκτησίαν της μετὰ τῆς Λεοντίνης Δουβάλ, αἱ κακαὶ γλῶσσαι τῆς πόλεως ταύτης ἤρχισαν τὰ σχόλιά των.

— Κύτταξε γενναιότητα ποῦ σοῦ ἔχει αὐτὴ ἡ κόρη! ἔλεγον. Νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς βαρονέσας, γιὰ νὰ τῆς κρατῇ συντροφιά. Μὰ αὐτὸ εἶνε βάσανο, εἶνε σωστὴ κόλασις. Τί στρίγλα ποῦ εἶνε αὐτὴ ἡ γρηὰ βαρονέσα! Αἴ, καμμιὰ δοῦλα δὲν τῆς βαστάει· τοὺς ὑπηρέτας ὁ μῆνας δὲν τοὺς εὑρίσκει 'ς τὸ σπῆτί της.

— Μὴ σὲ μέλῃ· ὅσον ἀνδροκαμωμένη κι' ἂν ἦνε, δὲν θὰ φάγῃ κ' αὐτὴ πολλὰ ψωμιὰ ἐδῶ.

— Μὰ ἀπὸ ποῦ ἐξεκίνησεν ἡ κακόμοιρη καὶ ἦλθε κ' ἐχώθηκε μέσα σὲ τέτοια σφηκοφωλιά;

— Ποῖος ἤθελες νὰ τῆς εἰπῇ τί βάσανα ἔχει νὰ ὑποφέρῃ; .. Ἔρχεται ἀπὸ τὸ Ὠριλάκ. Εἶνε, λέγουν, κόρη ἑνὸς ὅπου ἐχρεωκόπησε . . .

— Λέγουν ὅτι ἔχει ἀνατροφὴν καθὼς πρέπει· ἔχει καὶ δίπλωμα.

— Καὶ ἀπὸ ἀγάπη τῆς φιλοσοφίας λέγεις νὰ ἦλθε ἐδῶ;

— Καθόλου· ἔχει ἀνάγκην νὰ κερδήσῃ τὸ ψωμί της. Φαντάσου μία νέα εἴκοσι πέντε ἐτῶν, χωρὶς εἴκοσι πέντε λεπτὰ εἰσόδημα. Τί ἤθελες νὰ κάμῃ διὰ νὰ ζήσῃ;

— Ἄ! ναί! εἰς αὐτὸ δὲν λέγω τίποτε· ἔχεις δίκαιον· ἡ δυστυχής! εἶδες καὶ τί ἄσχημη ποῦ εἶνε;

— Ἐγὼ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν τὴν εὑρίσκω τόσον ἄσχημη.

— Ἔλα δά, ἀστειεύεσαι. . .

— Ὄχι, ἀλήθεια, πρῶτον ἔχει ὡραῖα μάτια. . .

— Ἂν δὲν προφθάσῃ καὶ τῆς τὰ βγάνει ἡ βαρονέσα.

Ἡ Λεοντίνη Δουβὰλ οὐδόλως προσέχουσα πρὸς τὰς περιέργους ἐπαρχιώτιδας, αἵτινες τοσοῦτον περὶ αὐτῆς ἐπολυπραγμόνουν, ἀφωσιώθη εὐσταθῶς εἰς τὰ ἐπίμοχθα αὐτῆς καθήκοντα. Ἐποτίσθη πικρίας πολλὰς γενομένη ἀκόλουθος γυναικὸς, ἣν ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ ἡλικία εἶχον καταστήσει ὀξύχολον. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ συχνότης τῶν βασάνων ἠλάττωσε τὴν δριμύτητα αὐτῶν. Ὅ,τι κατ' ἀρχὰς ἐθεώρησεν ὡς προσβολὴν, κατόπιν τὸ ἐθεώρησεν ὡς γεροντικὴν ἰδιοτροπίαν. Ἐξανέστη κατὰ τῶν πρώτων ὕβρεων, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐπέβαλε σιγὴν εἰς τὴν ὀργήν της, ἠτιάθη τὸν ἴδιον ἑαυτῆς χαρακτῆρα, συνέσχεν ἑαυτὴν, εἶτα δ' ἐκάμφθη. Χρηματίσασα ἄλλοτε ὑποδιδασκάλισσα, ἐγνώριζε τὰ παιδία, φαντασιόπληκτα πάντοτε καὶ σκληρά· παιδαγωγὸς δὲ γενομένη νῦν ἑβδομηκοντούτιδος γραὸς, ἀνεγνώρισεν ὅτι οἱ γέροντες ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ παιδία, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ χρόνος, οἴμοι! κατέστησεν αὐτοὺς ἀνιάτους. Ὠκτειρε τὴν δέσποιναν της τοιαύτην οὖσαν, οἰκτείρασα δὲ συνεχώρησεν αὐτήν. Ἐπιπληττομένη καὶ ὑβριζομένη ἀναιτίως ἀπεσύρετο καὶ ἔκλαιε κρύφα, ἐπανήρχετο δ' ἅμα ξηραινομένων τῶν δακρύων της. Κατ' ἀρχὰς ἐξεπλήρου ἐξ εὐθύτητος τὸ καθῆκον αὐτῆς ὡς ἐμμίσθου, εἶτα δὲ προσηλώθη εἰς αὐτὸ ἐξ ὀδύνης. Ἡ νεᾶνις αὕτη ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν δυστυχὴς, οὐδὲν οὐδέποτε ὃν ἠγάπησεν αὐτὴν, πρὸ ὀλίγου δὲ οὐδὲ τὸν ἄρτον αὐτῆς εἶχεν ἀσφαλῆ· ἡ οἰκία ἐκείνη παρέστη αὐτῇ ὡς ἄσυλον, ἡ γραῖα ἐκείνη ὡς ὃν χρῆζον περιποιήσεως, ἐν δὲ τῇ θέσει αὐτῆς — ὅσον ἐπίμοχθος καὶ ἂν ἦτο—εὗρε δεσμὸν συνδέοντα αὐτὴν πρὸς τοὺς ὁμοίους της· ἐν τῇ αὐταπαρνήσει αὐτῆς ἐνυπῆρχε ποιά τις εὐγνωμοσύνη. Ὁ ναυαγὸς ἐν τῇ ἐσχάτῃ τοῦ κινδύνου στιγμῇ εὑρίσκει ἀπαλώτατον ὡς βελοῦδον τὸν διασχίζοντα τὴν χεῖρά του αἰχμηρὸν βράχον, οὗτινος δράττεται πρὸς σωτηρίαν του.

Ὁ βίος τῆς κυρίας Δουπλαντῆ ἦτο διηνεκὴς φιλονεικία· αἱ θεράπαιναί της ἀπῆλθον πᾶσαι ἐναλλὰξ σκυθρωπαὶ καὶβραγχναί. Προσέλαβε τὴν Λεοντίνην, ὡς δεξιὸς σφαιροβόλος ἐπιζητεῖ καὶ ἀνευρίσκει ἐφάμιλλον ἀντίπαλον ὅπως ἀνταποστείλῃ αὐτῷ τὴν σφαῖραν. Ἤλπιζεν ὅτι μετ' αὐτῆς θὰ εἶχεν ὡραίας διενέξεων σκηνάς, κρίνουσα ὅτι ἡ Λεοντίνη ὡς διδασκάλισσα θὰ εἶχε πάντως ἱκανὴν περὶ τὸ ἀνταπαντᾶν τόλμην καὶ προπέτειαν.... Καὶ ὅμως τίποτε· ἡ βαρονὶς μεθ' ὅλον τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας αὐτῆς ἄχρι τῆς ὑψίστης τῆς τέχνης τελειότητος ἀναχθὲν, μόνον ἀψιμαχίας τινὰς κατώρθωσε νὰ προκαλέσῃ· βραδύτερον δὲ οὐδέν.

Ἡ ἐπίμονος καὶ ἀναλλοίωτος αὕτη σιγὴ τὴν ἀπεστόμωσεν· αἱ ὑπὸ μορφὴν μονολόγων ἔριδες ἐφάνησαν αὐτῇ ἄμοιροι θελγήτρων καὶ πληκτι-

κώταται. Ἐν τούτοις, δολίως ἐξαπατηθεῖσαν ὑπολαμβάνουσα ἑαυτὴν, ἔμελλε νὰ ἐκσφενδονήσῃ κατὰ τῆς στωικῆς καὶ ἀνεπιψόγου ἀκολούθου αὐτῆς τοὺς μύδρους τῆς ὀργῆς της, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασε διότι αἴφνης τῇ ἐπῆλθε γενικὴ τῶν μελῶν αὐτῆς παραλυσία. Δαμασθεῖσα σχεδὸν, ἐγκατελείφθη τότε εἰς τὰς προθύμους περιποιήσεις τῆς Λεοντίνης, καὶ ἠρκέσθη ὀχληροτάτη μόνον οὖσα.

Τῶν κατοίκων λοιπὸν αἱ προσδοκίαι διεψεύσθησαν· ἡ παιδαγωγὸς δὲν ἀπῆλθε. Συνεταράχθησαν μάλιστα βραδύτερον ὅτε ἡ βαρονὶς ἐφάνη ἐν τῷ δημοσίῳ κήπῳ. Τὴν μικράν της ἄμαξαν ἔσυρε θεράπων μόλις πρὸ τριῶν μηνῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς προσληφθείς. Ἡ δεσποινὶς Δουβὰλ ἔσκεπεν αὐτὴν διὰ τοῦ ἀλεξηλίου της καὶ ἡμικεκλιμένη ὡμίλει πρὸς αὐτήν. Ἡ γραῖα ἀκίνητος, ὠχρὰ καὶ λιπόσαρκος ὡς μεμβράνα, τὴν κεφαλήν της ἐν τῷ προσκεφαλαίῳ ἔχουσα ἐμβεβυθισμένην, προσεξέχουσαν καὶ γριπὴν δίκην ῥάμφους ἁρπακτικοῦ ὀρνέου τὴν ῥῖνα, ἐξηκόντιζε βλέμμα βλοσυρὸν πρὸς τοὺς ἐν τῷ κήπῳ περιπατοῦντας καὶ χαιρετῶντας αὐτήν· ἀλλὰ, πρᾶγμα παράδοξον, τὸ πρόσωπόν της εἶχεν ἱλαρυνθῇ πρὸς στιγμὴν καὶ ἡ φωνή της δὲν ἐξέφραζεν ὀργήν.

Ὁ θεράπων ἔσυρεν αὐτὴν εἰς τὴν σκιὰν ὑπὸ τὰς πλατάνους, ὑφ' ἃς ὁ δήμαρχος, ἀποτυχὼν κατὰ τὰς τελευταίας ἐκλογὰς, ἔστησεν ἰδίαις δαπάναις ἀγροτικὰ ἐδώλια. Ἡ ἀκόλουθος ἐκάθητο, ἐξῆγε βιβλίον τι ἀπὸ τοῦ θυλακίου της καὶ ἀνεγίνωσκε γεγωνυῖᾳ τῇ φωνῇ. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διεκόπτετο ὅπως διευθετήσῃ τὸ προσκεφάλαιον ἢ ὑπανεγείρῃ τὸ πέπλωμα ἐπὶ τῶν ἀδρανῶν ποδῶν τῆς ἀσθενοῦς, προσπαθοῦσα ἅμα νὰ διασκεδάσῃ αὐτὴν διά τινος χαριτολογίας. Παρερχομένης τῆς ὥρας ἐκάλει τὸν Γιάννην. Ὁ ὑψηλὸς οὗτος νεανίας ἄνευ οἰκοστολῆς ὀρθὸς ἱστάμενος πρὸ τῆς δεξαμενῆς παρετήρει χάσκων τὰς ἐν αὐτῇ νηχομένας νήσσας· ἐφόρει ἐν σπουδῇ τὰ βαμβακερὰ χειρόκτιά του καὶ ἐζεύγνυτο εἰς τὴν ἄμαξαν. Τότε ἡ Λεοντίνη περιεκάλυπτε τὴν δεσποινάν της, καὶ τὸ βιβλίον ὑπὸ μάλης φέρουσα, ὤθει καὶ αὕτη τὴν ἄμαξαν ἐκ τῶν ὄπισθεν.

Ἡ προθυμία αὐτῆς ἦτον ἀνεπιτήδευτος, αἱ περιποιήσεις της αὐτόματοι, σχεδὸν θωπευτικαί· ἐφρόντιζε περὶ πάντων. Μετὰ ἓν ἔτος τὰ πολυπραγμονοῦντα γύναια ἔφαγαν τὴν γλῶσσαν των.

— Εἶδες ἐκεῖ πρᾶγμα! τὸ ἐπίστευσες ποτέ σου; ἡ βαρονέσα οὐδὲ στιγμὴν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ χωρὶς τὴν δασκάλα. Τὴν εἶδες ἐκεῖ τὴν ἀσχημόμουτρη! Τελείωσε· τὴν ἔφερε 'ς τὰ νερά της τὴ γρηά!

— Τί ξέρεις τί φαρμάκια θἄχε καταπιεῖ πρὶν ἔλθῃ ἐδῶ! Θὰ ἦτον φαίνεται τὸ στομάχι της συνειθισμένο ἀπὸ τέτοια.

— Μὰ νὰ ξεύρῃς καὶ τί ὑποφέρει εἰς τῆς βαρονέσας θὰ φρίξῃς. Ἡ γρηὰ εἶνε εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Βγάνει μιὰ βρῶμα, μιὰ βρῶμα, Θεὲ καὶ Κύριε! μὰ ἡ δασκάλα τὴ δουλειά της. Ἡ κυρὰ Δουπλαντῆ, ἡ ἀνεψιὰ, δὲν πιστεύει εἰς τὰ μάτιά της.

— Δὲν εἶνε γυναῖκα αὐτὴ, αὐτὴ εἶνε σκυλί.

Τὸ πρᾶγμα διεδόθη. Ἡ Λεοντίνη Δουβὰλ ἐν ταῖς συνδιαλέξεσι τῆς πόλεως, παρίστατο ὡς ὁ τύπος τῆς ἀφοσιώσεως. Ἡ ἀντιπάθεια ἣν ἐνέπνεεν ἐν γένει ἡ κυρία Δουπλαντῆ καθίστα θορυβωδεστέρους τοὺς πρὸς τὴν ἀκόλουθον αὐτῆς ἀπονεμομένους ἐπαίνους. Μόνος σκεπτικός τις ἀστὸς ἀξιῶν ὅτι εἶνε ὁ ἀγχινοώτερος τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον βροτῶν ἐφάνη μὴ συμμεριζόμενος τὴν κοινῇ ἐπικρατοῦσαν περὶ τῆς δεσποινίδος Δουβὰλ ἰδέαν.

— Ἡ βασανισμένη σας μοῦ φαίνεται μία πονηρὴ καὶ τίποτε ἄλλο. Κάνει τὴν ἀφωσιωμένη, διότι ἐλπίζει νὰ ἔχῃ τὸ μερτικό της εἰς τὴν διαθήκην. Ὅ,τι κάμνει δὲν τὸ κάμνει ἀπὸ καλωσύνη, ἀλλ' ἀπὸ συμφέρον.

Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Εὐτύχιος Μιλσὰν ἀντέκρουσεν αὐτὸν σφοδρῶς.

— Ὁμιλεῖς σὰν κουτός. Δὲν εἰξεύρει ὅλος ὁ κόσμος ὅτι τὰ εἰσοδήματα τῆς βαρονέσας εἶνε μονάχα ὅσο ζῇ, καὶ ὅτι ἅμα ἀποθάνῃ δὲν θ' ἀφήσῃ οὔτε λεπτὸν κληρονομίαν; Ἡ Δουβὰλ τὸ εἰξεύρει καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, διότι αὐτὴ διευθύνει ὅλον τὸ σπῆτι. Ὄχι, καλέ μου, ὄχι, τὰ χαριτωμένα σου τὰ λόγια δὲν τῆς ταιριάζουν αὐτῆς. Προσπάθησε νὰ γείνῃς καὶ σὺ 'σὰν αὐτὴν, αὐτὸ θὰ εἶνε τὸ καλλίτερο, καὶ μὴ λέγῃς ἀνοησίαις.

Ὁ Μιλσὰν διὰ τῆς διαμαρτυρίας του ταύτης ἐπεστέγασε τὸ οἰκοδόμημα, διότι ἦτο πράγματι ἔξυπνος ἄνθρωπος. Ἦτο γνωστὸν ὅτι ἐκέκτητο δώδεκα χιλιάδας φράγκων εἰσόδημα, ἐκτὸς τῆς οἰκίας του καὶ τοῦ ἀλευροπωλείου του. Ἦτο δὲ θετικώτατος, ἐχθρὸς ἄσπονδος τῶν κενῶν λέξεων, ὀλίγον μάλιστα ἀπότομος. Ἡ γνώμη αὐτοῦ εἶχε κῦρος· παρὰ τοῖς ἀστοῖς ἀπήλαυε φήμης ἀνθρώπου βαθεῖαν ἔχοντος κρίσιν· ἐγένετο καὶ σκέψις νὰ ἐκλέξωσιν αὐτὸν ἐπαρχιακὸν σύμβουλον. Ἡ Λεοντίνη ὑπ' αὐτοῦ ὑπερασπισθεῖσα ἐγένετο ἀπρόσβλητος καὶ ἐμεγεθύνθη εἰσέτι.

Ἡ δυστυχὴς κόρη καταστᾶσα — ἐν ἀγνοίᾳ της — ἐνδιαφέρον πρόσωπον ἐν μόνον εἶχε καθ' ἑαυτῆς — τὴν ἀσχημίαν της. Τὴν εὕρισκον πολὺ ἄσχημον ὅπως τῇ ἀπονείμωσι πλήρη τὸν θαυμασμόν των. Ἡ κοινωνία ἐξ ἐπιπολαίων ἀνθρώπων συγκειμένη, ἀπαιτεῖ πᾶν μεγαλεῖον νὰ περιβάλληται διὰ πλαστικοῦ κάλλους. Ἀποβλέπει δυσμενεῖ ὄμματι πρὸς οἱανδήποτε ὑπεροχὴν ἂν μὴ ᾖ ἀλαζὼν καὶ ἐπιβλητικὴ ἀλλ' ἄσημος καὶ ταπεινή, ἂν δ' ἀναγνωρίζῃ αὐτήν ποτε, τὴν θεωρεῖ ἀτελῆ. Ὡραία ψυχὴ ὑπὸ ἄχαρι περίβλημα δὲν θέλγει οὐδόλως. Ἐσμὲν πάντοτε πρόθυμοι νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἄγγελον τὴν προστυχοῦσαν περικαλλῆ γυναῖκα, ἀλλ' ἡ μὴ πρὸς τὰς αἰσθήσεις ὁμιλοῦσα εὑρίσκει δυσμενῶς προδιατεθειμένους κριτάς. Τὸ

ἐξωτερικὸν τῆς Λεοντίνης τὸ ἄκομψον θὰ ἔμενεν ἀπαρατήρητον ὑπὸ τοῦ πλήθους· ἀλλ' ἀρ' ὅτου τινὲς παρέστησαν αὐτὴν ὡς ἐξαίρεσιν, αἱ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ἐγένοντο πάντη διάφοροι, καὶ οἱ εὐνούστατοι δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνέκραξαν παρατηροῦντες τὴν ἀκανόνιστον ἐκείνην μορφήν:

— Κρῖμα νὰ ἦνε τόσον ἄσχημη!

Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε ὅτι ἡ κατ' αὐτῆς κρίσις αὕτη ἦτον ὑπερβολική. Ἡ φύσις ὑπῆρξε πρὸς αὐτὴν οὐχὶ μὲν γενναιόδωρος ἀλλ' οὐχὶ καὶ σκληρά. Ἄλλως τε εἶνε σπανιώτατον γυνή τις νὰ ᾖ τελέως δυσειδής. Καὶ αὐτὴ ἡ δυσμορφοτάτη ἔτι κέκτηται πάντοτε σχεδὸν ὡραῖόν τι, θέλγητρόν τι ἐξαγοράζον τὴν λοιπὴν ἀσχημίαν. Καὶ συνήθως, ἡ ἐπὶ μέρους ἐκείνη καλλονὴ ἀρκεῖ εἰς τὴν γυναῖκα, ἂν διὰ τεχνηέσσης καλλαισθησίας ἐπίσταται νὰ ἐπιδεικνύῃ αὐτήν. Ἡ πρώην ὑποδιδασκάλισσα οὐ μόνον δὲν ἐζητεῖτο τοῦ καλλωπισμοῦ τὴν ἀρωγὴν, ἀλλ' ἐφαίνετο ἀσχημοτέρα ἢ ὅσον πράγματι ἦτον. Εἶχεν ὡραίους ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ τὸ βλέμμα της ἐπαράττετο ἐκπτοούμενον· εἶχεν ὡραίας χεῖρας ἀλλ' αἱ βάναυσοι ἐργασίαι ἐμάραινον τὴν ἀνθηρότητά των· εἶχε μικκύλους πόδας καὶ κομψοὺς, ἀλλὰ τὴν χάριν αὐτῶν ἐκάλυπτον χονδροειδῆ ὑποδήματα. Τοὐναντίον δὲ ἡ ἀσχημία αὐτῆς ἐπετείνετο· ἡ δειλία καθίστα γελοῖον σχεδὸν τὸ βάδισμά της· τὰς περὶ τοὺς κροτάφους της προσκεκολλημένας πλατείας ταινίας βλέπων τις θὰ ἐπίστευεν ὅτι ἦτο φαλακρά. Τοῦ στήθους αὐτῆς ἡ πτωχία ἣν πᾶσα ἄλλη γυνὴ ἐντέχνως ἤθελεν ἀποκρύψει, διεγράφετο ἀμειλίκτως ἐν τῇ στενῇ θήκῃ τῆς ἀκόμψου ἐνδυμασίας της. Οὕτω λοιπὸν σκαιὰ καὶ ἀκαλλαισθήτως ἐνδεδυμένη, οὔτε τὸ εὔστροφον εἶχε τῆς ἡλικίας της, οὐδὲ τὴν τάσιν πρὸς τὸ ἀρέσκειν· ἐλησμόνει ἑαυτὴν, ἔπτησσε, καὶ προσεπάθει περιδεῶς νὰ μὴ ἐφελκύσῃ ἐφ' ἑαυτῆς οὐδενὸς τὴν προσοχήν. Ἐπέλαμπε μὲν ἐπὶ τῆς μορφῆς της ἡ ἀκτινοβολία ἐκείνη ἡ ἀπὸ ἐσωτερικῆς ἐκπεμπομένη φλογὸς, καὶ εἰς τὰς εὐαισθήτους μόνον ὑπάρξεις προσιδιάζουσα, ἀλλ' ὁ ἀξιοθρήνητος πέτασός τις πρὸ τοῦ ὁποίου κατήρχετο πέπλος πεπαλαιωμένος, ἀπεθάρρυνε τὸ παρατηροῦν αὐτὴν βλέμμα· καὶ ἀπεστρέφοντο πάντες οὐδ' ὑποπτεύοντες κἂν τὴν νεότητα ἐκείνην. Ἠπόρουν ὅτι ὑπὸ τοιοῦτον ἐξωτερικὸν ὑπῆρχε ψυχή· καὶ ἐν τούτοις ὑπῆρχε ψυχὴ ὑπὸ τὸ ἐξωτερικὸν ἐκεῖνο.

Β'

Τὸ παρελθὸν τῆς Λεοντίνης Δουβὰλ ἦτον ἄγνωστον. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰκοσαέτις εὑρέθη μόνη ἐπὶ γῆς, ἐκ τῆς παιδικῆς της ἡλικίας καὶ τῆς οἰκογενείας της ὀδυνηρὰς μόνον ἀναμνήσεις ἀποκομίσασα, μαθήματα ὀλίγα, παράδειγμα οὐδέν. Νοήμων ἐκ τύχης, διὰ τῆς σιδηρᾶς μόνης θελήσεώς της ἐκπαιδευθεῖσα, ἀκραδάντως τιμία ἐκ σεβασμοῦ πρὸς ἑαυτὴν, ἐξηκολούθησε νὰ ᾖ ἡ ἰδία ἑαυτῆς παιδαγωγὸς καὶ προσεπάθησε νὰ ζήσῃ ἐργαζομένη. Ἐπιπονώτατον ἀνέλαβεν ἀγῶνα. Οὐδεμίαν ἐκέκτητο φήμην, οὐδένα ἐγίνωσκε, διήρχετο δὲ συνεσφιγμένην ἔχουσα τὴν καρδίαν διὰ μέσου τῶν ἀδιαφόρων, οὐδεμιᾶς τυγχάνουσα ὑποδοχῆς. Πλειστάκις ἔμεινε νῆστις ὅπως ἀγοράσῃ χειρόκτια, διότι ἔνδειαί τινες εἰσὶν ἠναγκασμέναι νὰ φυλάττωσι ποιάν τινα ἐξωτερικὴν ἀξιοπρέπειαν. Εἶδε φιλελεήμονας κυρίας, ὧν τὴν εὐσπλαγχνίαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξεθείαζεν ὁ ἐπίσκοπος, προσενεγκούσας αὐτῇ δίφραγκον χρηματικὴν ἀρωγήν. Φιλάνθρωποι γνωστοὶ ἐκ δημοσιευμάτων αὐτῶν περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς ἀπέπεμψαν αὐτὴν ἐκφέροντες ἀξιώματα πλήρη κενῶν λέξεων. Διευθυνταὶ καταστημάτων καὶ ἐργοστασίων μανθάνοντες ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του ἀπήντων εἰς αὐτὴν διὰ τῶν ὑπηρετριῶν των ὅτι ἐξῆλθον. Ἐν τῇ ἀνίσῳ ταύτῃ πάλῃ δὲν κατεβλήθη, καὶ, πρᾶγμα παραδοξότερον ἔτι, ἐξηυγενίσθη. Ἡ πρὸς τὴν τιμὴν λατρεία προὐφύλαττεν αὐτὴν ἀπὸ παντὸς ἐξευτελισμοῦ, ἡ δ' ἐπίμονός της θέλησις ἐκώλυεν αὐτὴν τοῦ ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης. Διῆλθε τὴν μακρὰν κρίσιν τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν στερήσεων μετ' ἀδιασείστου ἐμμονῆς εἰς τὰ ὑποστηρίξαντα αὐτὴν σωτήρια αἰσθήματα.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ δυστυχεῖς μέμφονται τὴν κοινωνίαν ὡς παραίτιον τῶν βασάνων των· αἱ στερήσεις ἀπελπίζουσιν αὐτούς· ἡ μὴ κατ' ἀξίαν ἐκτίμησις αὐτῶν ὑπὸ τῆς κοινωνίας φαίνεται πρὸ ὀφθαλμῶν των ὡς ἀδικία· κρίνουσι λογικὸν τὸ ἀποσκληρύνεσθαι πρὸ τῆς σκληρότητος τῶν ἄλλων, καὶ ἐπειδὴ εἰσὶ δυστυχεῖς, μισοῦσι τὴν κοινωνίαν. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς πικρίας τῶν πασχόντων εἶνε μία τῶν μορφῶν τῆς περιφιλαυτίας. Ἡ Λεοντίνη ἦτο διάφορος ὅλως φύσις καὶ κατέληξε φυσικῶς εἰς ἀποτέλεσμα ἀντίθετον. Δὲν ἠγάπα ἑαυτήν· Ἐξετίμα ἑαυτὴν ἐλάχιστον, ἀπέβλεπε δ' εἰς ταπεινοτάτην καὶ πενιχροτάτην μερίδα ἐν τῇ κοινωνικῇ διανομῇ, καὶ ἐσκέπτετο πρὸ πάντων, μεθ' ἑκάστην δοκιμασίαν, περὶ τῆς δυστυχίας ἣν ἀντιπαρῆλθε καθ' ὁδὸν, λησμονοῦσα πάντας τοὺς ἀποπέμψαντας αὐτὴν, καὶ μόνον τῶν τυχὸν ὑποδεξαμένων αὐτὴν ἀναμιμνησκομένη. Εἴτε ὑπερβαλλούσης ἕνεκεν εὐαισθησίας, εἴτε ἕνεκεν ἀσθενείας περὶ τὸν χαρακτῆρά της, εἴτε ἀμφοτέρων ἕνεκα ἠσθάνετο ἀπεριόριστον πρὸς τὸ ἀγαπᾶν ἀνάγκην. Τὸ ἀπρόσωπον τοῦτο ὂν ἐκ τῆς τηλικαύτης του δυστυχίας μόνον διὰ τὴν μόνωσίν του ἐθλίβετο· ἤθελε νὰ ταλαιπωρηθῇ ὑπέρ τινος, νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ ἑτέρου, κἂν ἔτι ἐπρόκειτο καὶ αὐτὴν τὴν τροφήν της νὰ θυσιάσῃ. Τοῦ μέλλοντος ἡ ἄποψις κατεπτόει αὐτὴν, διότι οὐδέποτε ἀπετόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὰς ὀνειροπολήσεις της ἄχρι τῆς ἐλπίδος τῆς εὐτυχίας, ἄχρι τῆς ἐλπίδος τοῦ γάμου καὶ τῆς μητρότητος, καὶ ἡ αἰωνία μόνωσις ἐφαίνετο αὐτῇ καταμέλαινα ὡς πέπλος πένθιμος. Τότε, κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς φι-

λοδοξίας της, ἐφαντάζετο ὅτι ὁ πατήρ της ἐπέστρεφε μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐξ Αὐστραλίας ἢ ἀλλαχόθεν πένης καὶ μετανοῶν, καὶ ὅτι αὕτη διὰ τῶν οἰκονομιῶν της κατώρθου νὰ πραΰνῃ τὴν θλῖψιν τῶν ἐσχάτων του ἡμερῶν. Ὅτε προσελήφθη ὑποδιδασκάλισσα ἔν τινι παιδαγωγείῳ, τὰς ὥρας τῆς ψυχαγωγίας παρήρχετο ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ τοῦ παιδαγωγείου νοσοκομείῳ· ὑποταμίας δὲ γενομένη ἔν τινι ἐμπορικῷ καταστήματι, τὰς ἑσπέρας καὶ τὰς κυριακὰς ἐνοσήλευεν ἀνάπηρόν τινα γείτονα· τὸ πρὸς ἀφοσίωσιν πάθος αὐτῆς οὐδὲν εἶχε τὸ ποιητικόν· μόναι αἱ συγκεκριμέναι καὶ ψηλαφηταὶ ἐκδηλώσεις τῆς ἀφοσιώσεως ὡμίλουν εἰς τὸ πνεῦμά της· ἐφαίνετο ψυχρὰ ἐνώπιον τῶν πομπῶν τῆς ἐκκλησίας, μόνον δὲ τὴν συμβολικὴν τελετὴν τῆς Μεγάλης Πέμπτης ἐνόει καλῶς ὅτε ὁ ἱερεὺς ἐπιτραχήλιον φορῶν πλύνει τοὺς πόδας τῶν ἐπαιτῶν.

Γ'

Ἡ βαρονὶς Δουπλαντῆ ἀπεβίωσε δύω ἔτη μετὰ τὴν προσβολὴν αὐτῆς ὑπὸ τῆς παραλυσίας. Κατεβλήθησαν εἰς τὴν Λεοντίνην οἱ εὐτελεῖς μισθοί της, ἡ δὲ ἀνεψιά, ἥτις ἦτο πλουσία, ὑπείκουσα εἰς τὴν κραυγὴν τῆς κοινῆς γνώμης, προσέθηκε χιλιόφραγκον τραπεζικὸν γραμμάτιον. Ἡ ἐφημερὶς τοῦ νομοῦ ἐμνημόνευσε θερμῶς τῆς μεγαλοδώρου ταύτης πράξεως, εἰς τὸ τέλος ὡραίας νεκρολογίας, ἐκθειαζούσης τὰς ἀρετὰς τῆς μακαρίτιδος. Ἡ Λεοντίνη ἔκλεισε τὸν μικρὸν μάρσιππόν της, ἀπεχαιρέτισε τοὺς ὑπηρέτας κλαίοντας, διότι ἔβλεπον αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ φρικιῶσα ἀνελογίσθη ποῦ ἔμελλε νὰ πορευθῇ. Ναί· ποῦ ἔμελλε νὰ πορευθῇ; Ἡ δυστυχὴς νεᾶνις εἶχεν ἀποκάμει μόνη καὶ εἰκῇ βαδίζουσα ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἐρήμῳ τῆς ζωῆς, ἐν ᾗ ὁ ἱδρὼς αὐτῆς οὐδὲν παρῆγεν, ἐν ᾗ ἄγνωστοι μορφαὶ ἔμενον σκυθρωπαὶ κατὰ τὴν διάβασίν της, ἐν ᾗ οὐδὲν ἄνθος ἔθαλλε δι' αὐτήν. Εἶχε συμπληρώσει ἄρτι τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον ἔτος αὐτῆς. Πᾶσα ἡ ἐνεργητικότης αὐτῆς κατηναλώθη ὅτε ἦτο νεωτέρα ἐν τῇ φρικώδει αὐτῆς κατὰ τοῦ πεπρωμένου πάλῃ. Ἐν τῇ τελευταίᾳ της θέσει ἐνόμισεν ὅτι ἀνεῦρε γαλήνιον λιμένα, καὶ ὅμως ἦτον ἁπλοῦς μόνον καὶ πρὸς ὥραν σταθμός! Νῦν ἔδει νὰ ἐκκινήσῃ αὖθις πρὸς τὸ ἄγνωστον! Οἱ πόδες της ἠδυνάτουν νὰ προχωρήσωσιν, ἡ καρδία της ἠμάσσεν. Ἡ πόλις ἐκείνη ἣν κατῴκησεν ἐπὶ τρία ἔτη—τὰ τρία εὐδαιμονέστερα τοῦ βίου της ἔτη! — τῇ ἐφαίνετο ὡς ἰδία αὐτῆς πατρίς. Ἐγνώριζε τὰ δένδρα τῆς δενδροστοιχίας· αἱ ὁδοί, ἃς τοσάκις εἶχε διέλθει τῇ ἐφαίνοντο οἰκεῖαι· οἱ κάτοικοι συναντῶντες αὐτὴν ἀρῆρουν τὸν πῖλόν των καὶ προσηγόρως νεύοντες προσηγόρευον αὐτήν·

— Καλημέρα, δεσποινὶς Δουβάλ.

Δὲν ἦτο λοιπὸν δυνατὸν νὰ κερδίζῃ ἐκεῖ τὰ πρὸς τὸ ζῆν; Τόσον ὀλίγων εἶχεν ἀνάγκην! Μὴ ἔχουσα τὸ θάρρος ν' ἀπέλθῃ, ἠσθάνθη ἐν ἑαυτῇ τὸ σθένος τοῦ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἄλλοτε ἀθλίαν αὐτῆς ὕπαρξιν, ἐνῳκίασε πενιχρῶς ἐσκευασμένον τι δωμάτιον, καὶ ἐπεζήτησε παραδόσεις γαλλικῶν καὶ κλειδοκυμβάλου πρὸς ἓν φράγκον τὸ μάθημα. Κατὰ δυστυχίαν ταὐτοχρόνως ἐλθοῦσα ἐγκατέστη ἐκεῖ χήρα τις ἀρκούντως ὡραία ἐκ καλῆς καταγομένη οἰκογενείας, καὶ τεθεῖσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας τῆς πόλεως. Ἡ συκοφαντία παραχρῆμα ἤρξατο τοῦ ἔργου της· ἅμα δ' ὡς ἀπέκτησε τρεῖς μαθητρίας, συστηματικὴ κατ' αὐτῆς ἠγέρθη σταυροφορία. Ἐπανέλαβον, τὴν καταγωγήν της καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ πατρός της ὑπαινιττόμενοι, τὴν δημώδη παροιμίαν, «*Ὁ βλάχος πλούσιος κι' ἂν γενῇ πάλι βλαχιᾶς μυρίζει*», προσέτι δ' ὅτι οὔτε τὸ Α ἤξευρεν οὔτε τὸ Β. Μετ' ὀλίγον ἡ ἰδιοκτῆτις τῆς ἐν ᾗ κατῴκει οἰκίας, ἐπάγγελμα ἔχουσα τὸ ἐπιδιορθοῦν τρίχαπτα καὶ ἔχουσα πελάτιδας τὰς τὴν χήραν προστατευούσας εὐγενεῖς κυρίας, ἐλθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιόν της διεκήρυξεν εἰς αὐτὴν διαρρήδην ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς «*πρέπει νὰ πάρῃ τὰ πλυμένα της καὶ νὰ φύγῃ*». Τὸ γύναιον τοῦτο ἀπὸ τοῦ δωματίου τῆς Λεοντίνης ἐξελθὼν συνήντησεν εἰς τὴν κλίμακα τὸν Εὐτύχιον Μιλσάν.

Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ εἰσῆλθεν, ἐκάθησε, καὶ περιήγαγε περὶ ἑαυτὸν κύκλῳ τὰ ὄμματά του. Ἡ νεᾶνις ἐκείνη ἡ τεθλιμμένη, ὀρθὴ ἐν μέσῳ τοῦ πενιχροῦ ἐκείνου δωματίου, μικρόν τι πύραυνον παρερριμμένον ἔν τινι γωνίᾳ καὶ ἐπ' αὐτοῦ λείψανον ἄρτου ἐπὶ πινακίου, μία ἐσθῆς, ἣν χρῆσις μακρὰ κατέστησε στιλπνήν, ἀνηρτημένη εἰς τὸν τοῖχον, φρικῶδές τι ἐκκρεμὲς τὸ ὁποῖον δὲν *ἐδούλευε* σταματῆσαν βεβαίως κατὰ λεπτόν τι ἀγωνίας, τὰ πάντα ἐνέπνεον ψυχός τι καὶ ἐκίνουν εἰς οἶκτον.

— Δεσποινὶς Δουβάλ, εἶπεν ὁ Μιλσάν, μετὰ τῆς στωμυλίας ἐμπόρου ἀποκτήσαντος περιουσίαν, τὰ πολλὰ λόγια εἶνε φτώχια. Σὲ γνωρίζω. Εἰξεύρεις πῶς ἐγὼ ἤμουν δέκα χρόνια εἰς τὰ δικαστήρια μ' ἐκείνη τὴ γρηᾶ Δουπλαντῆ· ἦταν ὁ διάβολος μεταμορφωμένος ποῦ ὁ Θεὸς νὰ συγχωρέσῃ τὴν ψυχή της. Ἀφοῦ ἐκείνην ἠμπόρεσες καὶ τὴν ἐκυβέρνησες, ὅ,τι ἄλλο κι' ἂν πῶ εἶνε περιττό. Λοιπόν, εἰς τὸ προκείμενον. Ἔχω ἕνα υἱόν, ἕνα διαβολόπαιδο, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἡλικίαν ποῦ εἶνε δὲν ἔμαθε τίποτε ἀκόμη, ἀλλὰ δὲν τολμῶ καὶ νὰ τὸ στείλω εἰς τὸ σχολεῖον, διότι οἱ ἰατροὶ τὸ εὑρίσκουν πολὺ φιλάσθενο. Θέλω νὰ τὸ μάθω γράμματα καὶ νὰ τοῦ δώσω ἀνατροφὴ εἰς τὸ σπῆτι. Εἶνε, σὰν νὰ εἰποῦμε, ἡ φωτογραφία μου· παράξενον ὀλίγον, ἀλλ' ὄχι καὶ κακόν. Ηὗρες τὸ σφυγμό του; ἐτελείωσε. Ὅλος ὁ κόσμος ἐπαινεῖ τὴν ἱκανότητά σου. Ἔρχεσαι νὰ τοῦ παραδώσῃς μαθήματα; Δὲν θὰ κυττάζω διόλου εἰς τὴν τιμήν.

Δ'

Ἀπεδέξατο μετὰ χαρᾶς τὴν πρότασιν τοῦ Μιλσὰν καὶ ἀπὸ τῆς ἐπαύριον μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Μαγείρισσα μεσῆλιξ κατάστικτος ὑπὸ εὐλογίας, ἀνέῳξεν αὐτῇ τὴν θύραν. Ἀνελθοῦσα εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα εἶδεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου κηπουρὸν, τὸν σύζυγον τῆς μαγειρίσσης, ποτίζοντα τὰ λαχανικά. Ἐν τῷ διαδρόμῳ τοῦ μεσαίου παιδίον ἵππευε ξύλινον ἵππον. Στεφάναι, σχοινία πρὸς πήδημα, εἷς ἀετὸς χάρτινος ἐκυλίοντο ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ. Ἡ αἴθουσα ἦτο ψυχρὰ καὶ ἄκομψος. Ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ μεταποιηθέντι εἰς σπουδαστήριον ἦτο τὸ κλειδοκύμβαλον. Γεωγραφικός τις χάρτης ἐκυλίετο ἐπὶ τοῦ τάπητος. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ὑπῆρχε βιβλίον τι ἡμισχισμένον, μολύβδινοι στρατιῶται παρατεταγμένοι εἰς μάχην, ὧν οἱ πλεῖστοι τεθραυσμένοι, καὶ τετράδιον ὅπερ χαρτίον κυλινδροειδῶς περιεστραμμένον καὶ παρὰ τὸ μελανοδοχεῖον τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ στεγνόνον, εἶχε μελανώσει διὰ μελαινῶν κεκλασμένων γραμμῶν.

— Πόσων ἐτῶν εἶνε ὁ μικρός σου κύριος; ἠρώτησεν ἡ παιδαγωγὸς τὴν ὑπηρέτριαν.

— Δέκα τριῶν.

Ὁ Μιλσὰν παρουσιάσθη καὶ ἐχαιρέτισε.

— Ἐνόμιζα ὅτι ὁ κατεργάρης ἦτον ἐδῶ, τοῦ εἶχα εἰπεῖ νὰ μάθῃ τὸ μάθημά του καὶ νὰ σὲ περιμένῃ ἐδῶ. Θὰ εἶνε κάτω μὲ τὸν κηπουρόν. Ὤ! νὰ τα πάλιν! Τὸ διαβολόπαιδο τὴν ἐξέσχισε πάλι τὴν Γραμματική του. Γιαννοῦλα, πήγαινε νὰ τὸν φω . . .

Θόρυβος σφοδρὸς διέκοψε τὸν Εὐτύχιον. Λιθάριον ἔξωθεν ῥιφθὲν ἔθραυσε μίαν ὕελον. Ὁ Μιλσὰν ἀνέῳξεν ὀργίλως τὸ παράθυρον καὶ προέκυψε.

— Γρήγορα ἐπάνω, μάγκα! Σὺ ἔρριψες αὐτὴν τὴν πέτραν;

Ὀξεῖα φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ κήπου.

— Μπαμπᾶ, ὁ κόσσυφας. Ἤθελε νὰ καθήσῃ κοντὰ εἰς τὸ παράθυρο κ' ἐγὼ ἤθελα νὰ τὸν σκοτώσω. Μὰ δὲν τὸν 'πέτυχα. Μοῦ δίνεις τὸ τουφέκι σου; ἔλα, μπαμπᾶ μου!

Τὸ παιδίον ἀνῆλθε μετ' ὀλίγον. Μόλις θὰ τὸ ἐξελάμβανέ τις δεκαετές. Δὲν ἐστερεῖτο εὐμελείας, ἀλλ' ἦτο ἀσθενικόν, καχεκτικόν, στενόστερνον, καὶ ἐντὸς τῶν ὤμων εἶχεν ἐμβεβυθισμένον τὸν λαιμόν. Τὸ πρόσωπόν του ἦτον ὕπωχρον, οἱ ὀφθαλμοί του ἦσαν μικροί, τὸ χεῖλός του παχύ, χαμηλὸν τὸ μέτωπόν του. Περιῆλθε τὴν τράπεζαν ἀνεγεῖρον τοὺς πεσόντας στρατιώτας καὶ ἔρριψεν ἐπὶ τῆς δεσποινίδος Δουβὰλ ἐχθρικὸν βλέμμα.

— Ἄ! σὺ εἶσαι ποῦ θἄρχεσαι 'ς τὸ σπῆτι μας γιὰ νὰ μὲ τιμωρῆς; εἶπε.

Καὶ ἐκ φόβου μὴ ἐπιπληχθῇ διότι ἔθραυσε τὴν ὕελον τοῦ παραθύρου ἤρξατο ὀλολύζον.

Ὁ Μιλσὰν ἦτο χῆρος. Ἀπώλεσε τὴν σύζυγόν του ἐξαετοῦς ὄντος τοῦ τέκνου του, ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον τὴν ἐλυπεῖτο, διότι καχεκτικωτάτη οὖσα ὑπῆρξε κακὴ τροφός.

— Ἂν εἶχε καλλίτερο γάλα, ὁ Ἐδμόνδος μου θὰ ἦτον δυνατὸς σὰν κάθε ἄλλο παιδί. Αὐτὴ πταίει!

Τοῦτο μόνον ἔλεγε καὶ δὲν ἐσκέπτετο πλέον περὶ αὐτῆς. Τὸ παιδίον ἄλλως τε παρεῖχεν αὐτῷ ἱκανὰς μερίμνας. Οὐδέποτε ἀνατροφὴ παιδίου ὑπῆρξε κοπιωδεστέρα· ἡ μία ἀσθένεια διεδέχετο τὴν ἄλλην. Ἡ φυσικὴ ἀνάπτυξις ἤρξατο προβαίνουσα βραδέως ἡ ἠθικὴ δὲ καὶ διανοητικὴ ὑπέστη, κατ' ἀναγκαίαν συνέπειαν, τὴν ἐπίδρασιν τῆς φυσικῆς· τὸ πνεῦμά του παρέμεινε νωθρόν, ὁ χαρακτήρ του κατέστη δύστροπος. Τότε ὁ Μιλσὰν ὅπως τῷ ζήτῃ ὁ Ἐδμόνδος του, κατέστησεν αὐτὸν μαμμόθρεπτον. Ὁ δυστυχὴς πατὴρ ἠναγκασμένος ὢν νὰ ὑποδυθῇ πρόσωπον μητρὸς, ἐλείανε τὴν τραχεῖάν του φύσιν, καὶ παραμείνας δεσποτικὸς καὶ ἀπότομος πρὸς τοὺς ἄλλους ἐγένετο ἁβρὸς, θωπευτικὸς, περιποιητικώτατος πρὸς τὸ ἀσθενικόν του τέκνον. Ἀλλ' οἱ ἄνδρες δὲν ἔχουσι τὴν ὀξυδέρκειαν ἐκείνην ἐν τῇ στοργῇ, ἣν ἐμφύτως ἔχουσιν αἱ γυναῖκες. Ὁ Μιλσὰν ἤρξατο ὑπερφορτίζων φαρμάκων καὶ θωπειῶν τὸν υἱόν του· ἀφωσιώθη πρὸς αὐτὸν ψυχῇ τε καὶ σώματι· ἀπεδόθη μετὰ πάθους σφοδροῦ εἰς τὴν κατὰ τῆς φύσεως ἐκείνην πάλην· τὸ ὄνειρον τέλος αὐτοῦ ἦτο νὰ σώσῃ τὸν ἄμεσόν του κληρονόμον ὅπως αἱ ἐπαύλεις, αἱ γαῖαι, καὶ αἱ ἰδιοκτησίαι του μείνωσιν εἰς Μιλσὰν τινα, καὶ μὴ κατακερματισθῶσιν εἰς ξένους περιερχόμεναι. Ἀπεσύρθη τῆς βιομηχανίας, νέος ἔτι, ὅπως μείνῃ μόνον πατήρ. Συνεβουλεύετο πανταχοῦ τοὺς ἰατρούς. Οὗτοι δὲ συνεβούλευον αὐτὸν νὰ διατηρῇ παρ' ἑαυτῷ τὸν Ἐδμόνδον, ν' ἀπαιτῇ ὀλίγην παρ' αὐτοῦ ἐργασίαν, νὰ ἐπιρρώσῃ αὐτὸν διὰ τῆς ἀσκήσεως, πρὸ παντὸς δ' ἄλλου ν' ἀπελάσῃ ἀπ' αὐτοῦ πᾶν ἀντικείμενον νευρικῶν κρίσεων. Τὰ παιδία, ὀξυδερκέστατοι παρατηρηταί, ἀντιλαμβάνονται παραχρῆμα παντὸς ὅ,τι ἐνδιαφέρει αὐτὰ, μετὰ καταπληκτικῆς δὲ βαθύτητος σκέψεως ῥυθμίζουσι τὴν διαγωγὴν καὶ συμπεριφορὰν των ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰδέας ἣν διαμορφοῦσι. Ὁ Ἐδμόνδος ἐνόησεν ὅτι ἦτον ἐλεύθερος παντὸς χαλινοῦ, κατεχράσθη τῆς ἐλευθερίας του, κατώρθωσε ν' ἀποφεύγῃ τὰς ἐπιπλήξεις, μετ' εὐστοχίας δ' ἑκάστοτε παραπονούμενος, δὲν ἔμαθε τίποτε, καὶ ὅτε ἀνέκτησε δωδεκαέτης τὴν ὑγείαν του, δὲν ἐδίσταζε νὰ συγκρατῇ διὰ τῶν προσποιήσεών του τὴν μέριμναν καὶ ἀνησυχίαν τοῦ πατρός του, ὅπως ἐξακολουθῇ ἀπολαύων τῶν αὐτῶν θωπειῶν, καὶ διασκεδάζῃ ὡς πρότερον.

Ὁ Μιλσὰν ὡμολόγησεν εἰς τὴν παιδαγωγὸν ὁποῖαι θὰ ἦσαν αἱ δυσχέρειαι τοῦ ἀγῶνος ὃν ἀνελάμβανε· ἀλλ' αἱ δυσχέρειαι αὗται ἦσαν πολλῷ μείζονες παρ' ὅσον οὗτος ὑπελάμβανε. Ὁ Ἐδμόνδος ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν ἤδη ἐτῶν μόλις ἐγίνωσκε γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν· δὲν ἦτο δύσνους, ἀλλ' ἦτο δυσάγωγος. Μάτην ἐπόνει ἡ διδάσκουσα αὐτόν· οὔτε ἤκουε κἂν. Αἴφνης ἀνέκραζε.

— Ὦ! ὤχ! ὤχ! πῶς μὲ πονεῖ τὸ κεφάλι μου!

Καὶ ἔφευγεν εἰς τὸν κῆπον ἢ ἐκρύπτετο εἰς τὸ βάθος τῆς ἀποθήκης, ἄφαντος γινόμενος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

Ἄλλοτε ἐξέφερε τοιούτους συλλογισμούς:

— Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ ξεύρω γράμματα ὅπως σὺ μὲ τὸ μπαλωμένο σου τὸ *σάλι*. Ἐγὼ ὅταν μεγαλώσω ὅλο θὰ διασκεδάζω. Ἡ Νανέτα μοῦ εἶπε πῶς ἐγὼ εἶμαι *ἀφέντης*, καὶ πῶς θὰ ἔχω γεμάταις χρήματα ταῖς τσέπαις μου.

Ἐπέλεγε δὲ ὅτι «οἱ πατέρες ἀποθνήσκουν καὶ εὐθὺς τὰ μικρὰ παιδία γίνονται πλούσια.»

Ὁ δυστυχὴς Μιλσὰν, ὃν ἡ ἰδιοσυγκρασία του καθίστα βιαιότατον, ἐγίνετο ἐρυθρότατος ἐξ ὀργῆς καὶ συνέσφιγγε τὰς πυγμάς του κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας· — ἀλλ' ὁ Ἐδμόνδος ἐθεώρει αὐτὸν ὑπόδρα, ἐκραύγαζε περιδεής, καὶ ὁ δυστυχὴς πατὴρ κατέστελλεν ἑαυτὸν ψιθυρίζων·

— Δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸ δείρω. Θὰ μοῦ ἀρρωστήσῃ!

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα εἶπεν εἰς τὴν δεσποινίδα Δουβὰλ μετὰ βαθείας ἀπενθαρρύνσεως.

— Θαρρῶ πῶς χάνεις ἀνώφελα καὶ σὺ τοὺς κόπους σου σὰν τοὺς ἄλλους!

Ε'

Ἡ Λεοντίνη Δουβὰλ ἀπεδύθη ἀπελπιστικῶς εἰς τὸν ἄθλόν της. Ἡ δύναμις τῆς πρακτικότητός της, τὸ γυναικεῖον αὐτῆς ὁρμέμφυτον, ἡ στωϊκὴ αὐτῆς καρτερία ἐξετέλεσαν καὶ ἐδῶ τὸ θαῦμα ὡς καὶ παρὰ τῇ γραίᾳ Δουπλαντῆ. Ἐξήγειρε τὴν περιεργίαν τοῦ παιδὸς διὰ καταπληκτικῆς ἐπιμονῆς, ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ διὰ τῆς ποικιλίας τῶν μέσων εἰς ἃ προσέφυγεν, ἀπέκτησε δὲ κατὰ μικρὸν γόητρόν τι ἐπὶ τοῦ τυραννίσκου ἐκείνου. Ἔπαιζε μετ' αὐτοῦ πρὸ τῶν μαθημάτων, ἐπέτρεπεν αὐτῷ *τὰ κάμνῃ τὰ 'δικά του*, ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τοῦ πατρός του τὰς ἀνοησίας του, τὸν ἐκολάκευε, καὶ ἠρέσκετο—ἡ δυστυχὴς κόρη!— ἀσπαζομένη τὸ ὃν τοῦτο ὅπερ ὑπεδέξατο αὐτὴν δι' ὕβρεων. Ἔστιν ὅτε ὁ Ἐδμόνδος κατήρχετο καὶ ἤνοιγε τὴν θύραν, εἰς τὴν διδασκάλισσάν του, καί ποτε — ἀλλὰ σπανίως παρεῖχεν ἑαυτῷ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην — ἐνησμένιζε κραυγάζων κομπαστικῶς ἐν τῇ κλίμακι, ἀναρριχώμενος καὶ ἱππεύων τὰς κιγκλίδας·

— Ξέρω τὸ μυθό μου, ξέρω τὸ μυθό μου.

Ὁ πατὴρ ἔκρινε τὸ πρῶτον ἐπιτευχθὲν τοῦτο ἀποτέλεσμα πολλῷ μεῖζον τοῦ πραγματικοῦ. Ἡ χαρά του μετεῖχεν ἐνθουσιασμοῦ, ἡ παιδαγωγὸς ἐνέπνεεν αὐτῷ εὐγνωμοσύνην ἅμα καὶ θαυμασμόν.

— Ἀ! καλὰ σ' ἐκατάλαβα ἐγώ! Εἶσαι σωστὴ Θεία Πρόνοια. Μοῦ ἔφερες τὸ παιδί μου εἰς τὸν ἴσιο δρόμο. Καὶ δίχως τὸ 'δόντι του νὰ πονέσῃ. Εἶνε γερὸ σὰν τὸ σίδηρο!

Τὴν ἐσέβετο, τὴν περιεποιεῖτο· ἐφαντάζετο τὸν υἱόν του λόγιον, ἐπιστήμονα καὶ ἀνεκραύγαζε τρίβων τὰς χεῖράς του·

— Τί θὰ ἦτον ὁ Ἐδμόνδος μου χωρὶς ἐσένα; Τίποτε. Ἀλλὰ σὺ θὰ μοῦ τὸν κάμῃς νέον καθὼς πρέπει καὶ δικηγόρον.

Ἡ Λεοντίνη, ἀπολέσασα τοὺς ἄλλους της μαθητὰς, διήρχετο καθ' ἑκάστην πολλὰς ὥρας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Μιλσάν. Τὸ παιδίον δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ δίχως αὐτήν. Εἶχε καταντήσει αὕτη ἡ διασκέδασίς του, τὸ παιγνίδιόν του· ἐκράτει συνήθως αὐτὴν ἀπερχομένην ἀπὸ τοῦ κρασπέδου τῆς ἐσθῆτός της.

— Πρέπει νὰ μείνῃς νὰ φάγῃς μαζύ μας· ἔχομε ἀρρόγαλα· εἶδα τὴν Νανέτα ποῦ τῶκαμνε. Θὰ πιοῦμε καὶ ῥοσόλι. Αἴ, μπαμπᾶ, δὲν λέγω καλά;

Ἐνίοτε, ὅτε ἐπέπληττεν αὐτὸν ὡς ὑπερβολικῶς τρώγοντα, κατέφερε κατ' αὐτῆς λακτίσματα ὑπὸ τὴν τράπεζαν· ἀλλ' ὁ Μιλσὰν οὐδὲν ἔβλεπε καὶ αὕτη ἦτον εὐτυχής.

ϛ'

Αἴφνης ὑπόκωφός τις φήμη ἤρξατο διαδιδομένη ἀνὰ τὴν πόλιν. Αἱ κυρίαι τῆς ἀνωτέρας τάξεως, αἵτινες κρύφα ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἀρχαίας προστατευομένης των ὑπὲρ τῆς νέας, ὑπεδύθησαν σεμνότυφον ἦθος, καὶ ὁσάκις συνηντῶντο πάντοτε περὶ τὴν δυστυχῆ παιδαγωγὸν περιέστρεφον τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας των.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μᾶς γελάσῃ τόσον· τὸ ἐπίστευες, αἴ;

— Ἐμένα νὰ σοῦ εἰπῶ, ἀπὸ τὴν πρώτη φορὰ ποῦ τὴν εἶδα μ' ἐφάνηκε *ξετσιπωμένη*.

— Μὰ ὅσον κι' ἂν εἶνε, ἐπίστευες ποτέ σου νὰ καταντήσῃ ἕως αὐτοῦ;

— Ἀλήθεια, αὐτὸ εἶνε τρομερὸν σκάνδαλον. Ἄλλος λόγος δὲν ἀκούεται. Θεέ μου καὶ Παναγία μου, εἰς τί χρόνους ζοῦμεν!

— Κ' αὐτὸς ὁ Εὐτύχιος Μιλσάν!

— Αὐτὸς σὰν Εὐτύχιος ποῦ εἶνε περνᾷ πολὺ εὐτυχής...

— Ἀστειεύεσθε σεῖς ὅσον θέλετε, συνεπέρανε ξανθή τις μὴ ἀπολαύουσα πολλῆς ἐπὶ χρηστότητι ἠθῶν ὑπολήψεως· μὰ αὐτὴ ἡ ἀνηθικότης εἶνε τρομερὸν πρᾶγμα!...

— Αὐτή, ποῦ ἡ βαρονέσα τὴν ἔκαμε τόσαις καλωσύναις, νὰ ξεκλίνῃ τόσο πολὺ ἐμπρὸς εἰς τὰ 'μάτια ὅλου τοῦ κόσμου! ἡ ἀφιλότιμη, ἡ ἀχάριστη!

Μετ' ὀλίγον ἡ Λεοντίνη Δουβὰλ ἔλαβεν ἀνώνυμον ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ ἐξετίθεντο ῥητῶς καὶ κατηγορικῶς αἱ κατ' αὐτῆς συκοφαντίαι. Διῆλθεν, ὡς συνήθως, τὸ ἀπόγευμα μετὰ τοῦ Ἐδμόνδου καὶ ἅμα περατωθέντος τοῦ μαθήματος εἶπεν εἰς τὸ παιδίον:

— Πήγαινε νὰ παίξῃς εἰς τὸν κῆπον.

Ἡ δυστυχὴς περιεθωρακίσθη δι' ὅλης αὐτῆς τῆς γενναιότητος. Τέλεον ὑποκρύψασα τὸν σπαραγμόν της τὸν μύχιον, ἀπαθὴς, ἤρεμος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν πατέρα τὴν ἀναχώρησίν της. Ἀ-

πρόοπτοι περιστάσεις ἠνάγκαζον αὐτὴν ν' ἀπέλθῃ τῆς πόλεως εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐπαύριον.

Ὁ Μιλσὰν ἔμεινεν ἐνεός. Ἡ περιφιλαυτία ἀπέσπασε ἀπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐπιφώνημα·

— Δὲν θαῦρω ἄλλην σὰν ἐσέ... Τί θὰ γίνῃ τὸ παιδί μου, ὁ Ἐδμόνδος μου;

Ὁ Εὐτύχιος οὐδὲν ἐμάντευσεν ἐκ τῆς γαληνίας ἐκείνης ἀπελπισίας. Εἶτα ἐπίεσεν αὐτὴν δι' ἐρωτήσεων· ἀλλὰ τιμία κόρη δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἴπῃ πρὸς ἄνδρα: μὲ θεωροῦν ἐρωμένην σας. Ἐσίγησεν· ἀπῆλθε· ἐξέλαβεν αὐτὴν ὡς ἀχάριστον καὶ συντεταραγμένος ἐβάδισεν ἐπὶ μακρὸν ἐν τῇ αὐλῇ.

Τὸ παιδίον μαθὸν ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδῃ ἐπὶ πλέον τὴν διδασκάλισσάν του, συνετάραξε τὴν οἰκίαν διὰ τῶν κραυγῶν του. Ἡ ὀργὴ προσέζεσεν αὐτῷ δυσπεψίαν, καὶ διῆλθε κακῶς τὴν νύκτα.

— Μὰ τὸν Θεὸν, δὲν θὰ τὴν ἀφήσω νὰ φύγῃ, ὑπέγρυζεν ὁ ἀγαθὸς πατήρ· καὶ ἀντὶ νὰ πέμψῃ αὐτῇ τοὺς μισθούς της ἐντὸς φακέλλου, ὡς προυτίθετο κατ' ἀρχὰς, ἔλαβε τὸν πῖλόν του καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ δωμάτιόν της.

Νῦν ἐν ἄλλῳ ἐσκευασμένῳ δωματίῳ κατῴκει αὕτη, ἀλλ' ἡ αὐτὴ πένθιμος ἐπεκράτει τῶν σκευῶν παλαιότης. Ὁ μάρσιππος κεκλεισμένος ἀνέμενεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου. Ἡ Λεοντίνη ἔπινε γάλα ἀπὸ κυαθίσκου τετριμμένα πέριξ ἔχοντος τὰ χείλη· τό ἐπώμιόν της εἰς τέσσαρα δεδιπλωμένον ἐκρέματο ἀπὸ παλαιοῦ σκίμποδος. Ἐπὶ τῆς βύρσης τοῦ ἑτέρου τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ὑπῆρχον κηλίδες τινές, ἐκ σταγόνων προελθοῦσαι προσφάτων δακρύων. Κεφαλαὶ ἀγνώστων, τίς οἶδε πότε ἐπερεισθεῖσαι ἐπὶ τοῦ βυρσίνου ἐρεισινώτου, εἶχον ἀποτυπώσει μεμυρωμέναι τὸ στρογγύλον σχῆμα αὐτῶν, καὶ ὁ χωλὸς ἐκεῖνος καὶ πεπαλαιωμένος σκίμπους τοῦ χυδαίου ξενοδοχείου συνεκράτει εἰρωνικῶς τ' ἀποτυπώματα ταῦτα τῶν παχυμύρων, τῶν δακρύων, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου, ὅπως διδάξῃ τοὺς ἐπιγενεστέρους πῶς ὁ ἄνθρωπος σημειοῖ ἐδῶ τὴν διάβασίν του πρὶν καταβυθισθῇ εἰς τὴν λήθην.

Ὁ Μιλσὰν οὐδὲν ἴσως τούτων εἶδεν ἢ ἐσκέφθη· ἀλλ' ἐκαθέσθη βαρὺς ἐπὶ τοῦ σκίμποδος καὶ διὰ πυρετώδους χειρὸς διηυθέτησε τὸν λαιμοδέτην του. Ἐπνίγετο. Τὰ χείλη του ἐκινήθησαν ἀκουσίως αὐτοῦ·

— Ἔτσι σὲ εἶδα τὸν πρώτην φοράν.

Ἐκείνη τὸν προσέβλεπεν ἀτενῶς. Ὁ Μιλσὰν παρετήρησεν ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Λεοντίνης ἦσαν ὡραῖοι καὶ γλυκεῖς.

— Ὁ μικρός μου Ἐδμόνδος ἔχει μία λύπη, μία λύπη· τὸ πῆρε κατάκαρδα τὸ παιδί..... Θὰ μείνῃς αἴ; πές μου πῶς θὰ μείνῃς...

— Ὄχι, ὁ Θεὸς ἠξεύρει πόσον σᾶς λυποῦμαι, ἀλλὰ πρέπει, πρέπει νὰ φύγω.

Ἀπέκρυψε τὸ πρόσωπόν της ὅπως καταστείλῃ τοὺς λυγμούς της. Καὶ αἱ χεῖρές της ὁμοίως ἦσαν ὡραῖαι!

Μακρὰ ἀναρριχίασις συνέσεισεν αὐτὴν σύσσωμον. Ὅ,τι ὑρίστατο ὑπερέβαινε τὰς δυνάμεις αὐτῆς, πτωχῆς ἀποκλήρου, ἥτις τοὐλάχιστον οὐδέποτε εἶχεν ἐρυθριάσει.

— Ὦ! κύριε Μιλσὰν, εἰπέτε τό μοι πρὶν φύγω, εἰπέτε, τὸ ἠξεύρετε σεῖς καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, δὲν εἶμαι τιμία κόρη;

— Ἢ τρελλὴ εἶσαι ἢ κάτι μοῦ κρύβεις. Τί θὰ εἰποῦν αὐτά; Ὁμίλησέ μου καθαρά.

Ἐδράξατο πατρικῶς μιᾶς τῶν χειρῶν αὐτῆς, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ. Ἡ Λεοντίνη ἤρξατο ὑποχωροῦσα· ἡ ἀπελπισία ἀφεῖλεν αὐτῆς τὴν ἀταραξίαν.

— Ἀ! νά, ἐστέναξε, ἰδοὺ διατὶ φεύγω.

Καὶ ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν ἀνώνυμον ἐπιστολὴν, ὥστε θνήσκουσα δ' ἐξ αἴσχους κατέπεσεν ἐπὶ ἕδρας τινος κεκλεισμένους ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ Εὐτύχιος ἀνέγνω, ἐγένετο περιπόρφυρος, ἔρριξε φρικώδη βλασφημίαν, καὶ ἤρξατο διασκελίζων τὸ δωμάτιον. Ἐξήταζε τὴν γραφὴν, τὸ γραμματόσημον, ὠσφραίνετο τὸν χάρτην τῆς ἐπιστολῆς.

Βαθεῖα σιγὴ ἐπεκράτησεν ἐπὶ δέκα λεπτά. Τέλος ἐπλησίασε πρὸς τὴν δεσποινίδα Δουβὰλ, ἔλαβεν αὐτῆς τὴν χεῖρα, καὶ... τὴν ἠσπάσθη. Ἡ φωνή του ὑπέτρεμεν, ἀλλ' εἶχεν ἀπολέσει τὴν τραχύτητά της ὡς ὅτε ὡμίλει πρὸς τὸ τέκνον του·

— Ἀκουσατέ με. Δὲν θὰ φύγετε ἀπ' ἐδῶ, καὶ οἱ κακοὶ θὰ σκυλιάσουν. Ὁ Ἐδμόνδος μου ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ σᾶς ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ψωμί. Θὰ μείνετε, χάριν του, καὶ αὐτοὶ ὅπου σᾶς συκοφαντοῦν θὰ σκάσουν ἀπὸ λύσσαν· σεῖς φέρνετε μαζῆ σας τὴν εὐτυχίαν εἰς ὅποιον σπῆτι πατήσετε, καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον εἰξεύρετε νὰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀνθρώπους ἀξίζει θησαυρούς...

Διεκόπη ἀμηχανῶν πως καὶ ἐπανέλαβε μετά τινα στιγμήν·

— Ἀκούσατέ με. Ναὶ, βέβαια. Εἶμαι σαράντα τριῶν χρόνων, ἀλλ' οὔτε τρίχα δὲν μοῦ λείπει ἀπὸ τὸ κεφάλι, καὶ εἶνε ὅλαις μαύραις. Ἡ καρδία μου εἶνε νέα ἀκόμη καὶ τὰ χρήματα δὲν μοῦ λείπουν. Ὅλα οἰκονομοῦνται μ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Σᾶς πέρνω σύζυγόν μου. Ὁ Ἐδμόνδος θὰ ἔχῃ τὴν περιποίησιν ποῦ εἶχεν ἡ γραῖα ἐκείνη ἡ Δουπλαντῆ. Αὐτὸ μοῦ χρειάζεται ἐμένα!

Ἀκτινοβολῶν ἐν τῷ πατρικῷ αὐτοῦ μεγαλείῳ ἐφαίνετο ὡραῖος. Ἡ Λεοντίνη ἔτρεμε καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέλη ὠχρὰ ὡς ὁ θάνατος. Ὁ Μιλσὰν δὲν ἤκουε τίποτε ἐξ ὅσων ὑποψέλλιζεν αὕτη, καὶ διὰ κινήματος σκαιοῦ ἀλλὰ μεγαλοπρεπεστάτου ἔκοψε τὰ σχοινία τοῦ μαρσίππου. Ἐγονυπέτησε καὶ ἐξήγαγεν ἓν πρὸς ἓν τὰ ἐν αὐτῷ πράγματα, ἅπερ ἔριψε παρὰ τὴν κλίνην. Ἡ Λεοντίνη ἐπέσχεν αὐτοῦ βιαίως τὴν χεῖρα·

— Ἀρνοῦμαι. Ὄχι, ὄχι· θὰ εἴπουν τότε ὅτι ἦσαν ἀληθῆ ὅσα ἔλεγον· Καὶ ἔπειτα ἐγὼ τί εἶμαι;

μία δυστυχής· ἐγὼ ἐπλάσθην νὰ κερδίζω μόνη μου τὸ ψωμί μου... Ὁ πατήρ μου... ἂν ἠξεύρετε! Ὤ, ὄχι, δὲν θὰ τὸ δεχθῶ αὐτὸ ποτέ, ποτέ!

Ὁ Εὐτύχιος Μιλσὰν ἀπῆλθεν ὡς βόμβα, οὐδὲ στρέψας κἂν τὴν κεφαλήν του πρὸς τὴν δακρυροοῦσαν κόρην· μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἐπέστρεψε κρατῶν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν υἱόν του. Ἡ Λεοντίνη δὲν εἶχε κινηθῆ.

— Νά, ποιὸς θὰ σᾶς κάμῃ νὰ μείνετε ἂν ἀκόμη ἔχετε καρδίαν. Ἐδμόνδε μου, παιδί μου, πήγαινε ἀγκάλιασέ την καὶ εἰπέ την: μητέρα. Ἐξ αἰτίας σου τὴν ἐπότισαν τόσαις πίκραις· φίλησέ την, παιδί μου.

Μετὰ ἕνα μῆνα—μάτην αἱ τῆς ἀνωτέρας τάξεως κυρίαι ἔδακνον ἐκ πείσματος καὶ ἀγανακτήσεως τὰ χείλη των—συνεζεύχθησαν. Ὁ Μιλσὰν ὅπως *λυσσάξῃ* τοὺς κακεντρεχεῖς προσέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του τὸν παρὰ τῇ βαρονίδι ἄλλοτε ἡνίοχον Γιάννην, καὶ ἠγόρασε μεγαλοπρεπὲς ὄχημα.

[Ἕπεται τὸ τέλος]. Α. Π. Κ.

Ἐκ τῆς «Θεσσαλίας», συγγράμματος πολλοῦ λόγου ἀξίου τοῦ κ. Ν. Γεωργιάδου, μεταφέρομεν τὴν κατωτέρω ὡραίαν περιγραφὴν τοῦ Ὀλύμπου, πολυυμνήτου κατοικίας τῶν ἀρχαίων θεῶν, ὅστις ἀπὸ τοῦ νῦν θέλει ἀποτελεῖ τὸ πρὸς βορρᾶν ὅριον τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους. Σ. τ. Δ.

ΟΛΥΜΠΟΣ

Εἰς τὰ βόρεια τῆς Θεσσαλίας ὑψοῦται ὁ περιβόητος Ὄλυμπος, ὅστις, ἐκτεινόμενος κατ' ἀρχὰς εἰς συνέχειαν μεγαλοπρεπῶν κορυφῶν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, καθόσον προβαίνει ἀνατολικώτερον καταπίπτει ἐκ τοῦ αἰθερίου αὐτοῦ ὕψους, καὶ ὡς κάτω Ὄλυμπος τελευτᾷ ἔτι μᾶλλον καταβαίνων εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Τὸ ὄρος τοῦτο, περιβάλλον ἐκ βορρᾶ τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα, διά τε τὸ ὕψος του καὶ τὰ ἐκτεταμένα δάση του καὶ τὰς βαθείας αὐτοῦ χαράδρας καὶ τὸν ὅλον ἐν γένει ὄγκον του, παραβάλλεται ὑπό τινων περιηγητῶν μὲ τὰς Ἄλπεις τῆς Ἑλβετίας· ἀλλ' αἱ νοτιώτεραι αὗται Ἄλπεις κεῖνται ὑπὸ τὸν ὡραῖον γλαυκὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος· αἱ μεγαλοπρεπεῖς κορυφαὶ τοῦ Ὀλύμπου, περιβαλλόμεναι ἀπὸ γλυκεῖαν καὶ διαυγῆ ἀτμοσφαῖραν, δὲν ἐμποιοῦσι τὴν αὐστηρὰν καὶ μελαγχολικὴν ἐντύπωσιν, ἣν αἰσθάνεταί τις ἀνερχόμενος τοὺς παγῶνας καὶ βράχους τῶν Ἑλβετικῶν Ἄλπεων, ἀλλὰ συγκινοῦσιν ἡδύτατα τὰς αἰσθήσεις καὶ ἐξάπτουσι τὴν φαντασίαν. Ἐνταῦθα ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος ἐνεπνεύσθησαν ὡραίας ποιητικὰς εἰκόνας, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγνωσις θὰ μαρτυρῇ ἐσαεὶ τὴν ἀπαράμιλλον καλλονὴν τῶν τόπων. Διακρίνομεν δὲ εἰς τὸ ὄρος δύο πλευράς, τὴν βορείαν ἢ Μακεδονικὴν καὶ Πιερικήν, ὡς ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαταστάσεως τῆς Θρακικῆς φυλῆς τῶν Πιέρων, καὶ τὴν μεσημβρινὴν ἢ Θεσσαλικὴν καὶ Περραιβικήν, ὡς ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἐνοικήσεως τῆς Πελασγικῆς φυλῆς τῶν Περραιβῶν· καὶ αὕτη μέν, καί τοι μὴ στερουμένη ἐντελῶς δασῶν, δὲν παρουσιάζει τὴν κραταιὰν καὶ ἄφθονον βλάστησιν ἐκείνης, ἐνέχει ὅμως ἀρόσιμα ὀροπέδια καὶ εὐχλόους νομάς, διαῤῥεομένας ὑπὸ διαυγεστάτων ῥυακίων, ἔνθα βόσκουσι πολλαὶ ἀγέλαι ποιμνίων. Ἐν τῇ πλευρᾷ ταύτῃ ὑπάρχει καὶ ἡ ὀρεινὴ λίμνη *Ἀσκορίς* (Νεζερός). Τὸ μεσημβρινὸν τοῦτο ὀροπέδιον τοῦ Ὀλύμπου, ὅπερ ἤδη ὑψοῦται κατὰ τοὺς Ἀγγλικοὺς χάρτας εἰς 4,500 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καταπίπτει ἔτι μᾶλλον πρὸς τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν καὶ καλεῖται, κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰς ὑψίστας κορυφὰς τοῦ ὄρους, *Κάτω Ὄλυμπος*· ἡμίσειαν δὲ ὥραν ὑπὲρ τὸ ὀροπέδιον τοῦτο παύει πᾶσα βλάστησις ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ὄρους, συνισταμένων ἤδη ἐκ φαλακρῶν καὶ γυμνῶν τιτανολίθων μέχρι τῶν ὑψίστων κορυφῶν αὐτοῦ. Ὅλως ἀλλοίαν ὄψιν παρουσιάζει ἡ ἀρκτικὴ πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου· καὶ ἐνέχει μὲν καὶ αὕτη πλουσίας νομάς, ἀλλὰ διακρίνεται πρὸ πάντων διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἔκτασιν τῶν δασῶν της καὶ τὰς βαθείας καὶ ἀποτόμους χαράδρας, αἵτινες διαυλακοῦσι τὰς πλευρὰς τοῦ ὄρους. Ἐνταῦθα ὑπὲρ τὸ χωρίον Σκουτίνα ἐκτείνεται τὸ ὑπὸ τοῦ Λιβίου μνημονευόμενον πυκνότατον δάσος Καλλιπεύκη, διαῤῥεόμενον ὑπὸ ἀρθόνων ὑδάτων, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου κατῆλθον εἰς τὴν Πιερίαν αἱ ὑπὸ τὸν ὕπατον Φίλιππον Μάρκιον Ῥωμαϊκαὶ λεγεῶνες· ἐνταῦθα ὑπὲρ τὸ χωρίον Λιτόχωρον παρατηρεῖται ἡ βαθυτέρα καὶ ἀποτομωτέρα χαράδρα τοῦ Ὀλύμπου, ἥτις κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Heuzey φαίνεται διήκουσα μέχρι τῶν ἐγκάτων τοῦ ὄρους, καὶ διὰ τῆς ὁποίας καταφέρονται θορυβωδῶς τὰ ὕδατα τοῦ Ἐνιπέως εἰς τὴν πεδιάδα· ἔτι βορειότερον διέτερας χαράδρας ἀγούσης εἰς τὸ στενὸν τῆς Πέτρας καταῤῥέουσι τὰ ὕδατα τοῦ Ἑλικῶνος. Καὶ αἱ μὲν κατώτεραι μοῖραι τοῦ ὄρους, ἰδίως παρὰ τὴν κοίτην τῶν καταῤῥεόντων χειμάῤῥων καὶ ἐν αὐτῇ καλύπτονται ὑπὸ τῶν ὑδροχαρῶν πλατάνων, οἵτινες ἀνωτέρω ἀντικαθίστανται ὑπὸ καστανεῶν, καὶ ἔτι ἀνωτέρω ὑπὸ ἐλατῶν καὶ πευκῶν· κραταιοτάτη δὲ εἶνε ἡ βλάστησις κατὰ τὸ στενὸν τῆς Πέτρας καὶ περὶ τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἥτις κεῖται ἐν τῷ μέσῳ ἀγρίας καὶ ῥωμαντικῆς φύσεως τρεῖς ὥρας ὑπὲρ τὸ Λιτόχωρον. Βαθέα δάση πευκῶν καλύπτουσι τὰς ὄχθας τοῦ ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους παρὰ τὴν μονὴν κατερχομένου Ἐνιπέως, ἅτινα ἀνωτέρω ἀντικαθίστανται ὑπὸ πυκνοτάτου δάσους ἐλατῶν, καλουμένου διὰ τὴν σκιερότητα αὐτοῦ *Μαυροδόγγου*. Ὑπὲρ αὐτὸ παύει πλέον πᾶσα βλάστησις καὶ ἄρχονται αἱ φαλακραὶ καὶ ἐκ φαιοῦ τιτανολίθου συνιστάμεναι πλευραὶ διηυλακωμέναι ὑπὸ ἀπείρων ῥωγμῶν, ἐν αἷς καθ' ὅλον τὸ ἔτος διαμένει ἡ χιών, ὅθεν ἐπρομηθεύοντο αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Πιερίας. Ἐκ τῆς χιόνος ταύτης ζητεῖ ὁ Σιμωνίδης ἔν τινι ἐπιγράμματι διασωθέντι παρ' Ἀθηναίῳ (III, 125) ἐν ὥρᾳ ἰσχυροῦ καύματος, ὅπως ἐγχέωσιν εἰς τὸ ποτὸν αὐτοῦ·

Τῇ ῥα ποτ' Οὐλύμπου περὶ πλευρὰς ἐκάλυψεν
ὀξὺς ἀπὸ Θρῃκίης ὀρνύμενος βορέης·
ἀνδρῶν δ' ἀρχαίων ἔδακε φρένας· ἀτὰρ ἐθάρθη
ζωὴ Πιερίην γῆν ἐπιεσσαμένη
ἔν τις ἐμεῦ καὶ τῆς χεύετο μέρος· οὐ γὰρ ἔοικε
θερμὴν βαστάζειν ἀνδρὶ φίλῳ πρόποσιν.

Ἐνταῦθα εἰσέρχεταί τις ἐντὸς εὐρυτάτου κύκλου, ἔνθα ἀμφιθεατρικῶς εἶνε κατατεταγμένοι καθ' ὁριζοντίους στιβάδας οἱ κολοσσιαῖοι τιτανόλιθοι, ἐξ ὧν συνίστανται αἱ κορυφαὶ τοῦ ὄρους. Ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κύκλου τούτου ὑψοῦνται κατακαθέτως ὑψηλοὶ καὶ κατεσχισμένοι βράχοι, ἀποτελοῦντες μίαν τῶν ὑψίστων κορυφῶν τοῦ ὄρους, τὴν καλουμένην *Καλόγηρον*, ὡς χρησιμεύσασαν κατὰ τὴν ἐν τῷ τόπῳ παράδοσιν εἰς τάφον τοῦ ἁγίου Διονυσίου· ὀλίγον δὲ μεσημβρινώτερον τῆς κορυφῆς ταύτης ὑψοῦνται ἕτεραι κορυφαὶ τοῦ ὄρους καὶ θόλοι Βυζαντινῆς ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων ἡ ὑψίστη ὑπὲρ τὴν κοιλάδα τῆς Καρυᾶς καλεῖται παρὰ τῶν ἐγχωρίων *Τσουμᾶ*. Οἱ τῆς κοιλάδος κάτοικοι πιστεύουσιν ὅτι ἐπ' αὐτῆς κεῖται μεγάλη πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς, ἀντὶ τῆς ὁποίας ὅμως ὁ Heuzey εὗρε στήλην ἐκ λίθων ἱδρυμένην πρὸς καταμέτρησιν τοῦ βάθους τῆς πιπτούσης χιόνος, ὡς καὶ συντρίμματά τινα κεράμων ἀνήκοντα εἰς προϋπάρχοντα ἐνταῦθα χριστιανικὸν ναΐσκον. Πέραν τῆς κορυφῆς ταύτης πρὸς βορρᾶν ἐκτείνεται μικρόν τι ὀροπέδιον, καὶ ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς αὐτοῦ ἀνυψοῦται ἑτέρα τῶν ὑψίστων κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, ἡ καλουμένη ἔκ τινος ἐκεῖ ἱδρυμένου ναΐσκου κορυφὴ τοῦ *Ἁγίου Ἠλία*. Τὸ ὕψος τῆς κορυφῆς ταύτης ὑπολογίζεται κατὰ τοὺς Ἀγγλικοὺς χάρτας 9,754 πόδας, ἤτοι 2,972 μέτρα· τὸ δὲ ὑπὲρ τὸ Πύθιον ὕψος αὐτοῦ καταμετρηθὲν καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὑπὸ τοῦ Ξενάγορα εὑρέθη 10 στάδια καὶ ἓν πλέθρον πλὴν 4 ποδῶν, ὅ ἐστι 1,877 μέτρα. Τὸ περὶ τῆς καταμετρήσεως ταύτης ἐπίγραμμα εὑρίσκεται παρὰ Πλουτάρχῳ ἐν τῷ βίῳ τοῦ Παύλου Αἰμιλίου·

Οὐλύμπου κορυφῆς ἔπι Πυθίου Ἀπόλλωνος
ἱερὸν ὕψος ἔχει (πρὸς τὴν κάθετον δ' ἐμετρήθη)
πλήρη μὲν δεκάδα σταδίων μίαν· αὐτὰρ ἐπ' αὐτῇ
πλέθρον τετραπόδων λειπόμενον μεγέθει.
Εὐμήλου δέ μιν υἱὸς ἐθήκατο μέτρα κελεύθου
Ξειναγόρας· σὺ δ', ἄναξ, χαῖρε καὶ ἐσθλὸν δίδου.

Καὶ κατὰ μὲν τὸν Heuzey ἡ τοῦ Ἁγίου Ἠλιοῦ κορυφὴ θεωρητέα ὡς ἡ ὑψίστη τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, κατὰ τὸν Γερμανὸν ὅμως Barth καὶ τὸν Ἄγγλον Tozer ἡ κορυφὴ αὕτη εἶνε ταπεινοτέρα πόδας 300—500 ἑτέρας κορυφῆς κειμένης βορειοανατολικῶς τῆς ῥηθείσης, καὶ ἥτις, περιβαλλομένη πανταχόθεν ὑπὸ βαθέων καὶ ἀποτόμων κρημνῶν, καθίσταται δυσανάβατος καὶ ἀπροσπέλαστος εἰς τοὺς περιηγητάς. Εἶνε δὲ αἱ κορυφαὶ ὡς καὶ αἱ ἀνώτεραι πλευραὶ τοῦ ὄρους οὐ μόνον ἐστερημέναι πάσης βλαστήσεως, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς ἄνυδροι· διὸ καὶ οἱ ἀναῤῥιχώμενοι εἰς αὐτὰς περιηγηταὶ ὀφείλουσι νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν τὸ ἀναγκαιοῦν ὕδωρ, ὅπως μὴ ἀναγκασθῶσι, καθὼς ὁ Heuzey, νὰ πίωσιν ὕδωρ τῆς χιόνος· ἀλλὰ καὶ ὁδηγῶν ἐμπείρων ἔχουσιν ἀνάγκην οἱ ἀναβαίνοντες, διότι αἱ πολλαὶ καὶ βαθεῖαι χαράδραι, αἱ διαυλακοῦσαι τὰς πλευρὰς τοῦ ὄρους, καθιστῶσι δύσκολον τὴν ἀνεύρεσιν τῆς στενωποῦ, ἥτις δίκην ἰσθμοῦ ἑνόνει τὰς διὰ τῶν χαραδρῶν χωριζομένας πλευρὰς αὐτοῦ· δύναται δέ τις νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐπὶ τῶν ὑψίστων κορυφῶν ἀνάβασιν εἴτε ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς αὐτῶν ὑπὲρ τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, καθὼς ὁ Heuzey, εἴτε ἐκ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους ὑπὲρ τὸ χωρίον Κοκινοπλό, καθὼς ὁ Barth, εἴτε τέλος ἐκ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους ὑπὲρ τὴν κοιλάδα τῆς Καρυᾶς εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν κορυφὴν *Τσουμᾶ*.

Ἡ ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου ἄποψις εἶνε θαυμασία· ἀφ' ἑνὸς μὲν καθορᾶται ἅπασα ἡ Μακεδονία, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἅπασα ἡ Θεσσαλία, τῶν ὁποίων αἱ λίμναι καὶ οἱ ποταμοὶ φαίνονται ὡσεὶ ἰχνογραφημένοι ἐπὶ τοῦ χάρτου. Καὶ πρὸς Μ. μὲν ἀποκλείει τὸν ὁρίζοντα ὁ μεγαλοπρεπὴς Παρνασσός, ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν Ὄλυμπον κατά τε τὸ ὕψος καὶ τὸν ὄγκον, πρὸς Δ. δὲ σχηματίζει ἡ θάλασσα εὐρὺ τόξον ἀπὸ τοῦ Ἄθω μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Μιτυλήνης, καὶ πρὸς Δ. ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ἡ μακρὰ καὶ πολυκόρυφος σειρὰ τοῦ Πίνδου.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου ἔθεσεν ἡ φαντασία τῶν προγόνων μας τὴν μακαρίαν κατοικίαν τῶν θεῶν, τὰς δὲ ἀγρίας χαράδρας τῶν βορείων αὐτῶν πλευρῶν καὶ τὰς ἐν αὐταῖς κρήνας τῶν διαυγῶν ὑδάτων καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐρημίαν τῶν ἐκτεταμένων αὐτῆς δασῶν ἐθεώρησεν ὡς ἕδραν καὶ κατοικίαν τῶν Μουσῶν· ἀλλὰ πῶς καὶ διὰ τί ἄρα μεταξὺ τόσων ὀρέων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς νὰ θεωρηθῇ ὁ Ὄλυμπος ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἱερὸν ὄρος τῶν προγόνων μας; Διὰ τί εἰς τὸ προσβορειότατον τοῦτο ὅριον τῆς χώρας των νὰ θέσωσιν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν κατοικίαν τῶν προστατευόντων αὐτοὺς θεῶν καὶ τὴν ἕδραν τῶν Μουσῶν, αἵτινες ἐνέπνευσαν τοὺς ἀοιδοὺς τῆς μεσημβρινωτέρας Ἑλλάδος; Ἄρά γε τὸ καταπληκτικὸν ὕψος τοῦ ὄρους, οὗ τινος αἱ κορυφαὶ περιστερούμεναι συχνάκις ὑπὸ νεφῶν ἀπέκρυπτον ἀπὸ τὰ βέβηλα ὄμματα τῶν θνητῶν τὸ ἱερὸν ἔδος τῶν ἀθανάτων, τὰ ἄγρια αὐτοῦ καὶ βαθύτατα δάση καὶ αἱ λοιπαὶ φυσικαὶ ἰδιότητες τοῦ ὄρους ἐπιδράσασαι ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν προγόνων μας κατέστησαν αὐτὸ ἑστίαν τῆς θρησκείας καὶ τῶν Μουσῶν αὐτῶν; Πιστεύω ὄχι, διότι καὶ ἄλλα ὄρη ἐπίσης ὑψηλά, ἐπίσης συνηρεφῆ καὶ ἄγρια ἐνέχει ἡ ἑλληνικὴ γῆ· πιθανώτερον δὲ φαίνεται, ὅτι ἡ καθιέρωσις τοῦ Ὀλύμπου τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς Μούσαις ἐγένετο κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐγκατασταθεισῶν μικρῶν καὶ ἀσήμων φυλῶν, τῆς πελασγικῆς φυλῆς τῶν Περραιβῶν καὶ τῆς θρακικῆς τῶν Πιέρων. Τὰ ἔθνη ταῦτα δὲν ἦ-

σαν μὲν ἰσχυρὰ καὶ πολυάνθρωπα, παραμείναντα ἄσημα καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, κατείχοντο ὅμως ὑπὸ τῆς βαθείας ἐκείνης ἐμπνεύσεως καὶ τοῦ ἰσχυροῦ ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις παρήγαγε καὶ ἐστερέωσε τὰς θρησκείας ἁπάντων τῶν ἐθνῶν. Καὶ οἱ μὲν Περῥαιβοί, κατοικοῦντες τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους, ἐγκαθίδρυσαν ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτῶν τὴν μεγάλην αὐτῶν θεότητα, τὸν Πελασγικὸν Δία, ἡ δὲ μικρὰ θρακικὴ φυλὴ τῶν Πιέρων, ἐνωρὶς ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τοῦ μεγάλου θρακικοῦ κορμοῦ καὶ ἐγκατασταθεῖσα μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν ἐν τῇ βορείᾳ πλευρᾷ τοῦ Ὀλύμπου, ἔθεσεν ἐντὸς τῶν βαθέων δασῶν τὰς ἀγρίας καὶ ἐνθουσιώδεις αὐτῶν θεότητας, τὰς Μούσας. Αἱ φυλαὶ αὗται, ἐλθοῦσαι εἰς ἐπιμιξίαν μετὰ τῶν τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα κατοικούντων Αἰολέων, μετέδωκαν αὐτοῖς τὸν ἱερὸν αὐτῶν ἐνθουσιασμόν, καὶ εἰς τοῦτο ἴσως χρεωστεῖται ἡ πρόωρος ἀνάπτυξις καὶ τὸ βαθὺ αἴσθημα τῆς Αἰολικῆς ποιήσεως. Τὴν μετὰ τῶν Αἰολέων καὶ τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν φυλῶν, τῶν κατοικουσῶν κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα, ἀνάμιξιν τῶν Περῥαιβῶν καὶ Πιέρων τεκμαιρόμεθα καὶ ἐκ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, ἧς συμμετέσχον ὅ τε ἐκ Πιερίας Ὀρφεὺς καὶ ὁ Περῥαιβὸς Μόψος, συμπλέοντες μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀργοναυτῶν οὐχὶ ὡς πολεμισταί, ἀλλ' ὁ μὲν Ὀρφεὺς ὡς ἀοιδὸς λύων τὰς ἔριδας καὶ παραμυθῶν τὰς λύπας τῶν συμπλωτήρων, ὁ δὲ Μόψος ὡς μάντις τῆς ἐκστρατείας· διὸ καὶ αὐτὸν εἰσάγει ὁ Πίνδαρος ποιοῦντα σπονδὰς κατὰ τὸν ἀπόπλουν εἰς τὸν Δία καὶ ἐπικαλούμενον τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ καὶ εὐόδωσιν τοῦ ἔργου. Βραδύτερον δὲ αἱ φυλαὶ αὗται, συγκατελθοῦσαι μετὰ τῶν Αἰολέων ἢ καὶ μόναι ὑπὸ ἀρχηγοὺς προφήτας καὶ ἱεροφάντορας, ἐγκατέστησαν παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τοῦ Ἑλικῶνος, καὶ ἔτι μεσημβρινώτερον ἐν τῇ Ἐλευσῖνι, συναποφέρουσαι τὴν λατρείαν τῶν τοπικῶν αὐτῶν θεοτήτων· ταύτας δ' ἐκεῖ παραλαβόντες οἱ ἀοιδοὶ τῆς μεσημβρινωτέρας Ἑλλάδος ἀφῆρεσαν τὸν ἄγριον αὐτῶν καὶ τοπικὸν χαρακτῆρα, καὶ τὰς περιέβαλον τὴν ἰδεώδη καλλονήν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκόσμει τὰ πλάσματα αὐτῆς ἡ ἑλληνικὴ φαντασία. Οὕτω δὲ διὰ τῶν ἀθανάτων ἐπῶν τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου μεταδοθεῖσαι αἱ θεότητες ἐκεῖναι, ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ ἁπάσης τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς· ὥστε οὐκ ἀπεικότως λέγει ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι οἱ πρῶτοι ποιήσαντες θεογονίαν τοῖς Ἕλλησιν εἶνε ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος. Καὶ ἡ μὲν πελωρία θεότης τῶν Πελασγῶν, ὁ Ζεὺς, μετεβλήθη εἰς τὸν ἰδεώδη ἑλληνικὸν Δία, ὃν ἐξύμνησεν ἡ Μοῦσα τοῦ Ὁμήρου καὶ ἔγλυψεν ἡ ἀθάνατος χεὶρ τοῦ Φειδίου· αἱ δὲ ἄγριαι καὶ ἐνθουσιώδεις δρυάδες τῶν Πιερικῶν δασῶν, αἱ Μοῦσαι, αἱ τροφοὶ τοῦ Διονύσου, ἐγένοντο ἔφοροι τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Οὐ μόνον δὲ τὰς θεότητας αὐτῶν συναπέφερον αἱ ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος κατελθοῦσαι φυλαί, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ὄρους ἀπέδωκαν εἰς πλεῖστα τῶν ὑπ' αὐτῶν κατοικηθέντων ὀρέων· διὸ καὶ ἐν τῇ Ἤλιδι καὶ ἐν τῇ Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ Λακωνίᾳ καὶ παρὰ τὴν Σμύρνην καὶ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ καὶ ἐν τῇ Μυσίᾳ ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα Ὄλυμπος. Ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν πληθὺν τῶν Ὀλύμπων ὁ Θεσσαλικὸς Ὄλυμπος ἔμεινε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἱερὸν ὄρος καὶ ἡ κοιτὶς τῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ὑψίστης κορυφῆς ἦτο ἡ θαλερὰ κατοικία τοῦ Διός, ἐπὶ δὲ τῶν ταπεινοτέρων κορυφῶν κατῴκει ὁ λοιπὸς χορὸς τῶν οὐρανίονων (Ἀπολ. Ἀρ. 3. 1131). Ἐκεῖ, ἔνθα σήμερον ὑπάρχει ὁ μικρὸς ναΐσκος τοῦ Ἁγίου Ἠλιοῦ, ἱδρυτο τὸ πάλαι ὁ βωμὸς τοῦ Διός, ἔνθα κατ' ἔτος ἀνήρχοντο οἱ ἱερεῖς τοῦ ἐν τῇ πόλει Διῴ ναοῦ, ὅπως τελέσωσι θυσίαν εἰς τὸν Ὕψιστον. Καὶ σήμερον δὲ οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἀναβαίνουσι τὴν 20ὴν Ἰουλίου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τελοῦντες λειτουργίαν ἐν τῷ ἐκεῖ ἱδρυμένῳ ναΐσκῳ, καὶ οὕτω παραμένει μέχρι τοῦ νῦν ἡ ἱερότης τοῦ ὄρους.

Αἱ δὲ θαυμάσιαι διηγήσεις τῶν ἀρχαίων περὶ τῶν συμβαινόντων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὀλύμπου, ὡς π. χ. ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦ βωμοῦ γραφόμενα γράμματα παρέμενον ἀνεξάλειπτα καθ' ὅλον τὸ ἔτος διὰ τὴν διηνεκῆ ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἐπικρατοῦσαν γαλήνην καὶ ἄπνοιαν καὶ ἄλλα τοιαῦτα, διατηροῦνται καὶ μέχρι τῆς σήμερον τροποποιημέναι παρὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τοῦ ὄρους. Πάντες πιστεύουσιν, ὅτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ συμβαίνουσι θαυμάσια πράγματα· καὶ οἱ μὲν διηγοῦνται, ὅτι ποιμήν τις εἶδεν ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς τοῦ ὄρους μεγαλοπρεπέστατον παλάτιον, περιβαλλόμενον ὑπὸ λευκοτάτων κιόνων, ὅπερ ὅμως ἔκτοτε οὐδεὶς εἶδε πλέον· ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ἐκεῖ εὑρίσκεται εὐρύτατον στάδιον, ἔνθα οἱ ἄρχοντες ἐτέλουν τοὺς ἀγῶνάς των. Δημῶδες δέ τι ᾆσμα θέτει ἐκεῖ τὴν κατοικίαν τῶν Μοιρῶν·

> Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου τὴν κορφὴ
> τὰ τρία ἄκρα τοῦ οὐρανοῦ,
> ὅπου αἱ μοῖραι τῶν μοιρῶν
> καὶ ἡ ἐδική μου μοῖρα
> ἂς ἀκούσῃ καὶ ἂς ἐλθῇ.

Τοιοῦτος λοιπὸν ὢν ὁ Ὄλυμπος, ὑμνήθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ ἐκοσμήθη διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων ἐπιθέτων, ἅτινα πάντα χαρακτηρίζουσι τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. Καὶ διὰ μὲν τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν κορυφῶν αὐτοῦ καλεῖται μακρὸς (Ἰλ. Π. 40.), διὰ δὲ τὸ πολυχάραδρον αὐτοῦ πολύπτυχος καὶ πολυδειράς (Ἰλ. XX 5 καὶ ἀλ.), διὰ δὲ τὴν λάμψιν, ἣν ἐκπέμπουσιν αἱ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων φωτιζόμεναι αὐτοῦ κορυφαί, ἐκαλεῖτο αἰγλήεις καὶ αἰπύς. Καὶ σήμερον δὲ, ἐν ἀνεφέλῳ καὶ γαληνίῳ ἡμέρᾳ βλέπει τις τὰς λαμπρὰς κορυφὰς τοῦ ὄρους ὑψουμένας ἐν τῷ μέσῳ λεπτῆς καὶ καθαρᾶς ἀτμοσφαίρας, ὀνειροπολῶν τὸν ἰδεώδη καὶ ὅλως θεῖον ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφέντα Ὄλυμπον, ὅστις

> Οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται· οὔτε πότ' ὄμβρῳ
> δεύεται, οὔτε χιὼν ἐπίκειται· ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
> πέπταται ἀνέφελος· λευκὴ δ' ἐπιδέδρομε αἴγλη.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ E. De Amicis].

Πολλοὶ ἔγραψαν κατὰ τῆς χειρίστης συνηθείας πλείστων ὅσων, οἵτινες, ἂν καὶ ἀγαπῶσι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ δύνανται νὰ ἐξοδεύσωσι, δὲν ἀγοράζουσι ποτὲ ἓν βιβλίον.

Τὰ αἴτια τῆς συνηθείας αὐτῆς τοῦ μὴ ἀγοράζειν ἢ μᾶλλον τῆς ἐλλείψεως τῆς συνηθείας τοῦ ἀγοράζειν εἰσὶ πολλὰ, πρώτιστα δὲ μοι φαίνονται ὅτι ἡ βιβλιοθήκη δὲν θεωρεῖται ἀκόμη ὡς ἔπιπλον ἀναγκαῖον πρὸς στολισμὸν τῆς οἰκίας, ὅτι τὸ βιβλίον δὲν ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἀντικείμενον στολισμοῦ, ὅτι ἀγαπῶμεν μὲν ἐπὶ τέλους τὴν ἀνάγνωσιν ὄχι ὅμως ἀκόμη καὶ τὸ βιβλίον.

Ἐγὼ δὲ πιστεύω ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐπίπλων τὸ ἔχον ὀλιγωτέραν ἐξόδευσιν εἶναι ἡ *βιβλιοθήκη*.

Πλεῖστοι δὲν ἐννοοῦσι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ διατηρήσωσι βιβλίον τι ἀφοῦ τὸ ἀνέγνωσαν.

Καθ' ἑκάστην στιγμὴν δύναταί τις ν' ἀκούσῃ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τινὰ νὰ λέγῃ·—Θὰ ἀνεγίνωσκον εὐχαρίστως αὐτὸ τὸ βιβλίον. Τὸν ἐρωτῶσι διατί δὲν τὸ ἀγοράζει·—Διατί δὲν τὸ ἀγοράζω ; ἀποκρίνεται ὁ ἐρωτώμενος. Καὶ τί θέλεις νὰ τὸ κάμω ἀφοῦ τὸ ἀναγνώσω ;—Δι' αὐτὸν καὶ τοὺς ὁμόφρονάς του ἓν βιβλίον ἀναγνωσθὲν εἶναι ἄχρηστον, καὶ ἔχουν δίκαιον νὰ μὴ θέλουν νὰ γεμίσουν τὸν οἰκόν των ἀπὸ *παλιόχαρτα*. Εἰσέλθετε εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν. Κατὰ τὸ πλεῖστον θὰ ἴδετε συλλογὰς κογχυλίων, αὐγῶν, πετραδίων, γραμματοσήμων, ὡς καὶ κουτίων διὰ *σπίρτα*· ἀλλὰ δὲν θὰ ἴδητε μίαν συλλογὴν βιβλίων. Πανταχοῦ θὰ ἀπαντήσητε κάτι τι, ὅπερ νὰ σᾶς ὑπομιμνήσκῃ ὅτι ἡ οἰκογένεια τρώγει, παίζει, κοιμᾶται· οὐδὲν ὅτι ἀναγινώσκει. Εἶναι πολυτέλεια τὸ νὰ ἴδητε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπί τινων τραπεζίων ἢ ἑδρῶν καμμίαν εἰκοσάδα τόμων, τὸ τρίτον τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον πηγαίνει εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ τέσσαρα ἢ πέντε εἰσὶ δανεικά. Τὰ ὀλίγα, τὰ ὁποῖα μένουσιν,—ἡ μόνη βιβλιακὴ ἰδιοκτησία τῆς οἰκίας—εἶναι κατεσχισμένα καὶ κατεξηλωμένα, καὶ ἔχουσι τὰ πρῶτα φύλλα κεκαλυμμένα ἀπὸ ἱερογλυφικὰ καὶ ζωγραφίας. Τὰ μεταχειρίζονται διὰ νὰ ἀνάπτωσι τὸ πῦρ καὶ νὰ προμηθεύωσιν ἀπὸ χαρτίον τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς οἰκίας, ὅπου πάντοτε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ χαρτίον.—Διατί ξεσχίζετε αὐτὸ τὸ βιβλίον ; ἐρωτᾶτε.—Αἴ ! καλά !—ἀποκρίνονται—τὸ ἐδιαβάσαμεν καὶ τὸ ξαναδιαβάσαμεν ὅλοι !

Οἰκία ἄνευ βιβλιοθήκης εἶναι οἰκία ἄνευ ἀξίας,—ἔχει τι τοῦ ξενοδοχείου—εἶναι ὡς πόλις ἄνευ βιβλιοπωλείου—χωρίον ἄνευ σχολείου,—ἐπιστολὴ ἄνευ ὀρθογραφίας.

Πόσον εἶναι ὡραία μία βιβλιοθήκη! Πόσα πράγματα βλέπει τις εἰς αὐτὴν, καὶ πόσην εὐχαρίστησιν δύναται νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐκεῖνος ἔτι, ὅστις ἀναγινώσκει πρὸς ἁπλῆν διασκέδασιν, ἐὰν ἔχῃ ὀλίγον μόνον αἴσθημα καὶ φαντασίαν.

Οἱ θαυμασιώτεροι καρποὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας εὑρίσκονται ἐδῶ συνηθροισμένοι ἐντὸς μικροῦ διαστήματος, ὑπὸ τὴν χεῖρά μου. Καρποὶ θείων ἐμπνεύσεων, καρποὶ μελετῶν καὶ σπουδῶν, αἵτινες ἐρρυτίδωσαν προώρως τὰ εὐγενέστερα ἀνθρώπινα πνεύματα, καρποὶ τῶν λαμπροτέρων φαντασιῶν τῆς οἰκουμένης παρουσιάζονται ἐδῶ συγκεφαλαιωμένοι εἰς σχῆμα μικρῶν παραλληλεπιπέδων, φυλακισμένοι μεταξὺ τεσσάρων σανίδων, διηρημένοι κατ' ἐποχὰς, κατ' ἔθνη, κατὰ γλῶσσαν, καθ' ὕλην, κατ' ἀξίαν, ἠριθμημένοι καὶ παρατεταγμένοι ὡς στρατοί. Ἓν διαμέρισμα μοὶ ἀνοίγει τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, ἕτερον μὲ μεταφέρει εἰς τόπους μακρινοὺς, τοῦτο μοῦ ἐγγίζει τὴν καρδίαν, ἐκεῖνο μοῦ κεντᾷ τὴν διάθεσιν πρὸς γέλωτα, τὸ τρίτον μὲ κάμνει νὰ ὀνειροπολῶ, τὸ τέταρτον νὰ σκέπτωμαι καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο νὰ κλαίω. Εἰμπορῶ νὰ ἐκλέξω κατὰ τὴν διάθεσίν μου. Πρόκειταί μοι ἓν φαρμακεῖον ἠθικόν· εὑρίσκω εἰς αὐτὸ διανομὰς διὰ τὰς ζοφερὰς ἡμέρας, διὰ τὰς γαληνίους, διὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀκηδίας, δι' ἐκείνας, καθ' ἃς μὲ καταλαμβάνει ἡ μανία τῆς ἐργασίας. Καὶ εἰς τὴν ποικιλίαν τῆς ὕλης ἀνταποκρίνεται ἡ ποικιλία τῆς θεωρίας. Ἐδῶ εἶναι οἱ κολοσσοί, — λεξικὰ καὶ μεγάλα βιβλία μετ' εἰκονογραφιῶν — οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν σκελετὸν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ κόσμου. Ἐκεῖ σειραὶ πυκναὶ τόμων ὀγκωδῶν, σκοτεινοῦ χρώματος, — παλαιαὶ ἐκδόσεις οἰκονομικαὶ κλασικῶν ἔργων,—ταπειναὶ τὴν θεωρίαν, ἀλλὰ πλήρεις *ζωϊκῆς τροφῆς*, καθὼς εἰς τὸν πραγματικὸν κόσμον οἱ ἀληθοῦς ἀξίας ἄνθρωποι. Ὑπὸ αὐτὰς ἡ ἀριστοκρατία τῶν δεσμάτων. ἡ προνομιοῦχος τάξις τῆς βιβλιοθήκης, περιβεβλημένη στιλπνὰ δέρματα καὶ κεκοσμημένη μὲ χρυσᾶ ἐγκαύματα. Κατόπιν ἡ κομψὴ καὶ χαρίεσσα νεότης· τὸ ῥόδινον χρῶμα τοῦ **Lemonnier**, τὸ κυανοῦν τοῦ **Barbéra**, τὸ ἐρυθρόξανθον τοῦ **Hachette**, τὸ κιτρινωπὸν τοῦ **Levy**, ἑκατὸν χρώματα ἑκατὸν ἐκδόσεων φιλαρέσκων, αἵτινες ἀμιλλῶνται ποία νὰ ἑλκύσῃ πλειότερον τὰ βλέμματα. Κατόπιν πάλιν μακραὶ σειραὶ τομιδίων ὁμοιομόρφων καὶ πενιχρῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ὡς ὁ πολὺς ὄχλος τῆς βιβλιοθήκης, βλεπόμενος μετ' ἀδιαφορίας καὶ ἐλάχιστα ἐφελκύων τὴν προσοχήν. Κάτωθι ἀκόμη

αἱ πολύτιμοι μικραὶ ἐκεῖναι ἐκδόσεις, ὅμιλος ἀνήσυχος, ὅστις *πηγαιοέργεται* ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἐξοχήν, διὰ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ τῆς ἁμάξης, ἀπὸ τοῦ θυλακίου εἰς τὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον, ἀπὸ τοῦ κιβωτίου εἰς τὸ προσκεφάλαιον, καὶ ἀρκεῖται εἰς τὰ διαλείμματα τῆς ἡμέρας, ἅτινα τῷ χαρίζονται. Ἐν τῷ πλήθει τούτῳ ἔχομεν τὰς συμπαθείας μας, τοὺς παλαιοὺς φίλους, τοὺς φίλους τῆς χθές, τοὺς διδασκάλους, τοὺς εὐεργέτας, τοὺς κακοὺς συμβούλους, τὰς κενὰς κεφαλάς, τὰς ἀπολεσθείσας ψυχάς, τοὺς εὐλαβεῖς, τοὺς ὀχληροὺς, τοὺς γελωτοποιοὺς, τοὺς παρασίτους, τοὺς ἱεροκήρυκας, τοὺς παρηγορητάς. Καὶ εἰς τὸ βάθος ἐπὶ τέλους, εἰς τὸ ἰσώγειον, τέσσαρα δάκτυλα ἄνω τοῦ πατώματος, τὸ κοιμητήριον, ἔνθα κατάκεινται ἐστοιβασμένα γύδην, διαλελυμένα καὶ σκεπασμένα ἀπὸ κόνιν, βιβλιάρια καὶ φυλλάδια παντὸς σχήματος καὶ χρώματος, τὰ ὁποῖα ἔζησαν μίαν ἡμέραν ἢ μίαν ὥραν ἐν τῇ διανοίᾳ μας, εὐωχίαι τοῦ πνεύματος κατὰ τὸν Γουεράτσην, *πριονίδια* τῆς ἀνθρωπίνης εὐφυΐας· ποιήσεις γαμήλιοι, πρῶτα δοκίμια ποιητῶν χρεωκοπησάντων, μυθιστορήματα ῥαχιτικά, ἡμερολόγια, λίβελλοι, μιμήσεις, λογοκλοπίαι, τερθρεῖαι, ἀνοησίαι, ῥάκη καὶ φύκη τῆς φιλολογίας, προωρισμένα διὰ τὴν ἐξέδραν τοῦ καπνοπώλου ἢ διὰ τὸ καλάθιον τοῦ σαρωτοῦ.

Ἡ ἀγάπη τῶν βιβλίων, αὐξάνουσα βαθμηδὸν, καταντᾷ αἴσθημα καθ' ὁλοκληρίαν διάφορον ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς ἀναγνώσεως καὶ πηγή, καθ' ἑαυτὴν καὶ μόνην, μυρίων ἡδονῶν ζωηροτάτων, ἡδονῶν τῆς ὁράσεως, τῆς ἁφῆς, τῆς ὀσφρήσεως. Βιβλία τινὰ εὐχαριστεῖταί τις νὰ τὰ ψαύῃ, νὰ τὰ θωπεύῃ, νὰ τὰ φυλλολογῇ, νὰ τὰ ὀσφραίνεται. Ἡ ὀσμὴ τοῦ προσφάτου τύπου προξενεῖ ῥίγη ἡδονῆς. Μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμοὺς ὀσφραινόμενος δύναταί τις ν' ἀναγνωρίσῃ ἐὰν βιβλίον τι εἶναι ἀρχαῖον, ἢ μόνον παλαιὸν, ἢ νέον, ἢ νεώτατον. Χρώματά τινα μερικῶν ἐκδόσεων καταθέλγουσι, καὶ ἐρωτεύεταί τις μικρά τινα σχήματα καὶ ἐξώφυλλα, καθὼς σώματά τινα κομψὰ καὶ πρόσωπα ἐράσμια. Δοκιμάζει τις ἀληθῶς διὰ τὰ μικρὰ καὶ χαρίεντα βιβλία ἓν αἴσθημα σπουδῆς μᾶλλον ἐρασμίας παρὰ διὰ τὰ ὀγκώδη, καὶ ἐγείρων μετὰ ἀγῶνος βίβλους τινὰς μεγάλας αἰσθάνεται εὐαρέσκειαν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναμαι νὰ ὁρίσω, ἀλλ' ἥτις εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ἀνεγείρων οἱονδήποτε ἄλλο βάρος. Εὐφραίνεταί τις νὰ διαθέτῃ τὰ ἴδια βιβλία κατὰ νέαν τάξιν, ἀπαρτίζουσαν νέον συνδυασμὸν χρωμάτων· καθ' ἑκάστην ἡμέραν κάμνει καὶ μίαν ἀλλαγήν· μίαν μικροτέραν βιβλιοθήκην πρὸς ἐργασίαν· ἔπειτα ἔχει νὰ πληρώσῃ τὰ κενά, ν' ἀνταλλάξῃ τὰς ἐκδόσεις, νὰ ὑποδεχθῇ τὰ νέα ἐρχόμενα, νὰ ἀπολύσῃ τὰ ἀναχωροῦντα, νὰ θεραπεύσῃ ὅσα πάσχουσι, νὰ ἀντικαταστήσῃ ὅσα ἐπαλαιώθησαν, νὰ κάμῃ τὸν ἔρωτα μὲ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα λάμπουν· ἔχει ἐν ἑνὶ λόγῳ ἓν μικρὸν Κράτος νὰ κυβερνήσῃ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δοκιμάζει ὅλας τὰς ἡδονάς, ὅλας τὰς δυσαρεσκείας, ὅλους τοὺς φθόνους καὶ ὅλας τὰς μικρὰς ἐκείνας φιλοδοξίας ἑνὸς μικροῦ βασιλέως, ὅστις μὴ δυνάμενος νὰ αὐξήσῃ τὰ ὅριά του ὅσον θέλῃ, διασκεδάζει καὶ παρηγορεῖται ἀνακατόνων ἀδιακόπως τὸ ὀλίγον τὸ ὁποῖον κατέχει.

Εἶναι μεγάλη πλάνη νὰ νομίζῃ τις ὅτι διδάσκεται ἐξίσου ἐκ τῶν βιβλίων, τῶν ὁποίων εἶναι κύριος, καὶ ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δανείζεται. Ἓν βιβλίον δὲν εἶναι πρόξενον τῆς ὠφελείας, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ προξενήσῃ, ἐὰν δὲν εἶναι ἰδιοκτησία μας. Πρέπει νὰ δύναταί τις νὰ τὸ καταναλίσκῃ, νὰ τὸ ὑποσημειώνῃ, νὰ στίζῃ ἐπ' αὐτοῦ θαυμαστικά, νὰ διπλώνῃ τὰς σελίδας, νὰ σημειώνῃ τὰ περιθώρια μὲ τὸν ὄνυχα. Βιβλίον, τὸ ὁποῖον διέρχεται μόνον τοῦ οἴκου, δὲν ἀφίνει ἴχνη βαθέα. Καὶ ἔπειτα, ὁποία διαφορά! Ἐὰν τὸ ἔχετε εἰς τὴν οἰκίαν, τὸ ἀναγινώσκετε, καὶ τὸ διέρχεσθε πάλιν κατ' ἐκείνας τὰς περιστάσεις ἀκριβῶς, καθ' ἃς εἴσθε κάλλιον διατεθειμένοι νὰ δεχθῆτε ἐξ αὐτοῦ μίαν ἐντύπωσιν ζωηρὰν καὶ ὠφέλιμον, διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σᾶς κάμνει νὰ ἐπιζητῆτε τὴν ἀνάγνωσιν αὐτὴν μᾶλλον μιᾶς ἄλλης εἶναι μία ἰδιαιτέρα διάθεσις τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία, ἐὰν ἦτο χρεία νὰ ζητήσητε τὸ βιβλίον ἀλλαχοῦ, θὰ μετεβάλλετο ἴσως πρὶν ἢ τὸ βιβλίον ἔλθῃ εἰς χεῖράς σας.

Πόσον εἶναι μεγάλη ἡ ἐπενέργεια μιᾶς βιβλιοθήκης ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων! Ἡ τύχη πολλῶν ἀνδρῶν ἐξηρτήθη ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ βιβλιοθήκης εἰς τὴν πατρικὴν αὐτῶν οἰκίαν. Τὸ νὰ ἔχωσι πρόχειρον, καθ' ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, τὸν τρόπον τοῦ νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν πρώτην παιδικὴν περιέργειαν, νὰ ἀποδιώξωσι φυλλολογοῦντες βιβλία τὴν ἀνίαν τῶν βροχερῶν ἡμερῶν, ἔῤῥιψεν εἰς πλεῖστα πνεύματα τὰ πρῶτα σπέρματα ἔρωτος πρὸς τὴν σπουδὴν, ὅστις κατήντησε μὲ τὸν καιρὸν φλογερὸν πάθος διὰ τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἐγονιμοποίησε πρωΐμως δυνάμεις τινὰς τῆς διανοίας, τὰς ὁποίας ἡ ὑποχρεωτικὴ καὶ περιωρισμένη σπουδὴ τοῦ σχολείου ἤθελεν ἀφήσει ἀγόνους. Καὶ ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὰ μεγάλα ἀποτελέσματα, εἶναι καλὸν νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τὴν λατρείαν τῶν βιβλίων, ἀκόμη πρὸ τῆς ἀγάπης τῆς ἀναγνώσεως. Εἶναι καλὸν διὰ τὸ παιδίον νὰ ὑπάρχῃ μία γωνία τῆς οἰκίας, ὅπου νὰ ἦναι ἀνεγηγερμένος ἕνας βωμὸς εἰς τὴν σπουδὴν καὶ εἰς τὴν μάθησιν, πρὸς τὸν ὁποῖον βλέπει αὐτὸ τοὺς γονεῖς του νὰ δεικνύωσι κάποιον σεβασμὸν καὶ ἐπιμέλειαν· ἕνας θάλαμος σιωπηλὸς, ὅπου ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέπει τινὰ ἀκίνητον καὶ σοβαρόν· ἓν μέρος καθιερωμένον εἰς τὸ φαγητὸν, ἄλλο εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ ἄλλο εἰς τὴν ἀνάπαυσιν. Καὶ νεανίσκος κατόπιν θὰ ἀναγινώσκῃ μετὰ ἐξαιρετικῆς τινος

εὐχαριστήσεως τὰ βιβλία ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι οἰκεῖα εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ εἴδε χιλιάκις νὰ τακτοποιῶσι, καθαρίζωσι, περιποιῶνται οἱ γονεῖς του· τὰ ὁποῖα εἶχον ἤδη δι' αὐτὸν, ἕκαστον κατὰ τὸ σχῆμά του καὶ τὸ χρῶμά του, φανταστικήν τινα σημασίαν πρὶν ἢ μάθῃ τὸ ἀλφάβητον. Βεβαίως δὲ θὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ νέου, ὅστις ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐτῶν εἶδε τὴν οἰκογένειάν του νὰ διατηρῇ καὶ νὰ σέβηται θρησκευτικῶς τὰ βιβλία, καὶ ἐκείνου ὁ ὁποῖος εἶδεν αὐτὴν νὰ ζῇ ἐκ τῆς βιβλιακῆς λῃστείας καὶ νὰ κάμνῃ τὰ ἀναγνωσθέντα βιβλία ὅ,τι κάμνομεν τὰ παλαιὰ ὑποδήματα καὶ τὰ ἀπορριπτόμενα ἐνδύματα.

Καὶ ἔπειτα τί ἐξανιστᾷ μυχίως καὶ ἡδύτερον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ τέκνου τὴν οἰκογένειαν μεμακρυσμένην ἢ διεσκορπισμένην, τοὺς ἀποθανόντας γονεῖς, τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, τὴν στοργὴν καὶ τὰς φροντίδας δι' ὧν περιεβάλλετο; Τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, τὰ ὁποῖα αὐτὸς οὗτος ἔθεσεν εἰς τὴν χεῖρά του, περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησε μετ' αὐτοῦ, τῷ ἀναμιμνήσκουσι τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ ἀναγνώσεις, τὰς κρίσεις του, τὰς ἰδέας του, μυρίας ἀποχρώσεις τῶν φυσικῶν αὐτοῦ κλίσεων. Ἐπί τινων βιβλίων τῷ φαίνεται ὅτι βλέπει εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου νὰ κλίνωσι τὰ ἀποστίλβοντα ἐκεῖνα δίοπτρα καὶ ἡ λευκὴ ἐκείνη κεφαλή. Ἄλλα τῷ ἀναμιμνήσκουσι τὴν οἰκογένειαν καθημένην ἐν κύκλῳ, προσεκτικὴν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἑνὸς ἐκ τῶν μελῶν της· θέσεις προσφιλῶν προσώπων, ἀναφωνήσεις καὶ γέλωτας εὐθύμους ἢ λυγμοὺς κακῶς πνιγομένους τῶν μικρῶν ἀδελφῶν του, ἀναμνήσεις αἵτινες θὰ εἶχον ἐκφύγει τῆς μνήμης του ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου. Τὸ τέκνον ἐκείνου, ὅστις ἠγάπησε τὰ βιβλία, θὰ ἀγαπᾷ τὰ βιβλία, καὶ δὲν θέλει εἰσθαι ψυχὴ καθ' ὁλοκληρίαν κοινὴ ἐκείνη, ἐν ᾗ διαμένει ἡ λατρεία αὕτη.

Ἀ! ἃς βλέπωμεν λοιπὸν νὰ σχηματίζεται πέριξ ἡμῶν μὲ τὸν καιρὸν ὁ κύκλος αὐτὸς φίλων ἀφώνων καὶ πιστῶν· ἃς ἐγείρωμεν τὴν εἰρηνικὴν αὐτὴν ἀκρόπολιν ἵνα εὕρωμεν ἀνακούφισιν ἐντὸς αὐτῆς καθ' ἃς ἡμέρας θέλομεν εἰσθαι πολιορκημένοι ἀπὸ τὰς θλίψεις τῆς ζωῆς. Αἱ ἡμέραι αὗται ἔρχονται καὶ μετ' αὐτῶν ἡ ἀνάγκη τῆς μοναξίας καὶ τῆς σιωπῆς· θὰ ἦναι λυπηρὸν τότε νὰ μὴ ἔχῃ τις μίαν γωνίαν τῆς οἰκίας, ὅπου νὰ δύναται νὰ καταφεύγῃ ὅπως δοκιμάσῃ νὰ λησμονήσῃ τοὺς ζῶντας παρηγορούμενος μὲ τοὺς νεκρούς!

Ἐν Μεσολογγίῳ. Χ. Μ. Π.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ

4

Τὸ ἀγροτικὸν ζήτημα, ὅπερ ἐσχάτως ἀνεκινήθη ἐν Ἄρτῃ, καὶ οὗτινος δὲν δύναταί τις νὰ προΐδῃ τὴν ἔκβασιν καὶ τὰς διαστάσεις, ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει αὐτῆς· διότι ἂν ἡ Ἤπειρος εἶχε τὸν Ἀλῆ πασσᾶν της, εἶχε καὶ ἡ Ἀττικὴ τὸν Ἀλῆ ἀγᾶν της, τὸν γνωστὸν ὑπὸ τὰ ὀνόματα Χατζαλῆς καὶ Χασεκῆς, καίτοι ὁ Βοϊβόδας οὗτος τῶν Ἀθηνῶν δὲν δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸν μεγαλεπίβολον Τεπελενλῆν, οὗτινος ἡ φιλοδοξία ἐπὶ τοσοῦτον ἐξετείνετο, ὥστε νὰ ἀναφωνήσῃ ποτὲ στενάζων· «Ἄχ! νὰ μὴν ἔλθω προτήτερα εἰς τὸν κόσμον! μὲ τὴν βοήθειαν ὀλίγων τρελλῶν θὰ ἐγινόμουν προφήτης!» Ἐν τούτοις ἀμφότεροι ἦσαν ὕπουλοι, δόλιοι, δραστήριοι, ἀνδρεῖοι, αἱμοχαρεῖς καὶ πλεονέκται, εἰς τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο πλεονέκτημα ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν των τὰ ἀγροτικὰ ζητήματα ὧν ἐμνήσθημεν, διότι ὅ,τε Πασᾶς καὶ ὁ Βοϊβόδας ἐγένοντο κύριοι πολλῶν κτημάτων καὶ ἀπεράντων ἐκτάσεων γῆς, ἅτινα πάντα ἀνῆκον εἰς τοὺς δυστυχεῖς καταδυναστευομένους, καὶ εἰς ὧν τὴν κυριότητα οὐδέποτε πλέον ἐπανῆλθον.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἁρπάγων ὑπῆρχε καὶ ἡ ἑξῆς διαφορά· ὅτι ὁ Χασεκῆς εἶχε σφοδροὺς ἐν τῷ τόπῳ ἀντιπερισπασμοὺς, καὶ συνεχῶς κατηγγέλλετο καὶ κατερραδιουργεῖτο ὑπό τε τῶν προύχόντων τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἰσχυρᾶς μερίδος ἐντοπίων Τούρκων ἀντιπάλων αὐτῷ, συνεπείᾳ δὲ τῶν καταγγελιῶν τούτων, τῶν λεγομένων ἀγωγῶν, πολλάκις ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς· καὶ κατώρθου μὲν νὰ ἐπανέρχηται εἰς Ἀθήνας θρασύτερος, ἐντούτοις ἐγνώριζεν ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἀπολέσῃ τὸ ἀξίωμα ἀνεπιστρεπτεί, καὶ διὰ τοῦτο ἐφρόντιζεν ὅπως ἀποκτᾷ τὰ κτήματα διὰ νομίμων τίτλων, ἐνῷ ὁ Τεπελενλῆς οὐδὲν τοιοῦτον διενοήθη ποτὲ, οὔτε εἶχεν ἀνάγκην νὰ διανοηθῇ.

Παράδοξος δὲ εἶναι ὁ τρόπος, δι' οὗ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξηνάγκαζεν ὁ Χασεκῆς τοὺς ὑπηκόους του νὰ τῷ ἐκχωρῶσι τὰ κτήματά των· οὗτος, κατὰ τὰς διηγήσεις γερόντων τινῶν, ἦτο ὁ ἑξῆς· «σὲ ὅποιον ἤθελε νὰ τοῦπάρῃ τὸ κτῆμα ἔσελνε *πεσκέσι* μέσα σὲ μαντύλι τρία μῆλα καὶ ἕνα βόλι», ὁ κομιστὴς τῶν δώρων παρήγγελλεν εἰς τὸν ἀτυχῆ δωρολήπτην νὰ προσέλθῃ ταχέως ὅπως συνταχθῇ τὸ συμβόλαιον, δι' οὗ ἐπώλει εἰς τὸν Χατζαλῆν τὸ κτῆμά του ἀντὶ τόσων γροσίων, καὶ ἔφευγεν· ὁ Ἀθηναῖος ἐννοῶν τὴν σημασίαν τῆς σφαίρας ἐξεχώρει ἀκουσίως τὸ κτῆμά του προσποιούμενος βεβαίως καὶ τὸν φαιδρόν.

Ὁ Χατζαλῆς διενοεῖτο νὰ καταστήσῃ τὰς Ἀθήνας *τσιφλίκι* του, ἀλλ' ἡ καταδίκη του εἰς ἐξορίαν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς κεφαλικὴν ποινὴν ἐκτελεσθεῖσαν ἐν Κῷ τὴν 23 Δεκεμβρίου 1795 ἀνέτρεψε τὰ σχέδιά του.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐπιστροφῆς τῶν κτημάτων τοῦ Χασεκῆ εἰς τοὺς ἀρχαίους κυρίους των φαίνεται ὅτι ἀνεκινήθη καὶ τότε, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος· διότι ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς εἰς χρονικόν τι περὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐκδοθὲν ὑπὸ Ἐπαμ. Σταματιάδου· «Ἐξορισθέντος τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ πρὶν ἔτι τῆς κα-

»ρατομίας του ὁ φιλαθήναιος καὶ φιλοδίκαιος »Τζελεμπῆ Ἐφέντης[1] ἔστειλεν εἰς Κῶον ἄνθρω»πον ἐπὶ ταύτοῦ μὲ βασιλικὸν ὁρισμὸν ἐπιτάτ»τοντα σφοδρῶς καὶ ἀφεύκτως τὸν Χατζῆ Ἀλῆν »ὅτι νὰ παρασταθῇ εἰς τὸν κριτὴν τῆς Κώου »καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ ἕνα ἐπίτροπον ὡς πρόσω»πόν του διὰ βελὶκ χοτζετίου, ὁ ὁποῖος ἐπίτρο»πος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἀθήναν καὶ νὰ παραδώσῃ »εἰς τὸν καθ' ἕνα τὰ ὑποστατικὰ ὁποῦ τοῦ ἐπῆρε »καὶ νὰ λάβῃ τὰ ὅσα ἄσπρα τοῦ ἔδωσεν. Εἰς αὐ»τὰ ὁ Χατζῆ Ἀλῆς ἀπεκρίθη τὸ νὰ στοχασθῶ· »ἀλλ' ὁ ἡμέτερος προστάτης καὶ καλοθελητὴς »δὲν τοῦ ἔδωκε καιρὸν νὰ ἐκτείνῃ μακρότερον »τοὺς στοχασμούς του, ἀλλὰ μίαν ὥραν προτή»τερα, (διότι ὑπῶπτευε κάθε ἐναντίον) μὲ τὸ »δεύτερον φερμάνι προὐξένησεν ἡμῖν τὴν τελείαν »ἐλευθερίαν, ὡς εἴρηται. Μετὰ γοῦν τὴν κατά»λυσιν τοῦ τυράννου *ἤρχησεν* ὁ πρῶτος βασιλι»κὸς ὁρισμός, καθ'ὅτι *ἐπέρασεν εἰς τὸ μοιρὶ ὅλη* »*του ἡ περιουσία*».

Οὕτως ἡ μεγάλη περιουσία τοῦ Βεϊβόδα τῶν Ἀθηνῶν Χατζῆ Ἀλῆ ἀγᾶ Χασεκῆ περιῆλθεν εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος, μετὰ δὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν παντὶ ἄλλῳ ἢ τοῖς κυρίοις αὐτῆς. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ ἀναφέρωμεν πρὸς ἔπαινον τῶν Ἀθηναίων ὅτι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των οὐδὲ λόγον περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔκαμον, ἅτε περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὴν ἐλευθερίαν, ὑπὲρ ἧς τοσαῦτα ἐθυσίασαν, τοσάκις τὴν πόλιν αὐτῶν ἐγκατέλιπον, καὶ τὴν ὁποίαν ἐθεώρησαν, φαίνεται, ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κτημάτων. Εὔχομαι οἱ Ἀρτινοὶ νὰ ἀναδειχθῶσιν εὐτυχέστεροι τῶν Ἀθηναίων ἀνακτῶντες μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν περιουσίαν των.

Δ. Γρ. Κ.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

14 Σεπτεμβρίου.

Ὅτε τῷ 628 μ. Χ. ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πρὸς τοὺς Πέρσας ἀγῶνος καὶ τὴν ἐντελῆ ταπείνωσιν τοῦ περσικοῦ Κράτους, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐν θριάμβῳ ἐπὶ ἅρματος συρομένου ὑπὸ 4 ἐλεφάντων, ἄνδρες προπορευόμενοι ἐκράτουν τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρόν, ὃν ἀπαχθέντα ἄλλοτε ἐξ Ἱεροσολύμων κατηνάγκασε τοὺς Πέρσας νὰ ἀποδώσωσιν αὐτῷ, ὑπελάμβανε δὲ ὡς τὸ ἐνδοξότατον τῶν ἄθλων ἐκείνων τρόπαιον. Καὶ οὐδ'εἰς τοῦτο ἠρκέσθη· ἀλλ' ἐν ἔαρι τοῦ ἀκολούθου ἔτους ἀπελθὼν εἰς Συρίαν μετὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς πίστεως ἡμῶν συμβόλου, ἀνύψωσεν αὐτὸ πανηγυρικῶς τῇ 14 σεπτεμβρίου ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ χώρου ὅπου ἄλλοτε ἵστατο, ἐγερθὲν αὐτόθι τὸ πρῶτον ἐπὶ μεγάλου Κωνσταντίνου κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν τοῦ ἔτους 335. Καὶ ἐξῆλθε λοιπὸν βαστάζων τὸν σταυρὸν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, καὶ περιεστοιχισμένος ὑπὸ ἀναριθμήτου πλήθους ἀνεστήλωσε τὸ τρόπαιον, ἐνῷ ὁ κλῆρος ἔψαλλε «*Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ σταυροῦ σου πολίτευμα*». Ταύτην δὲ τὴν τελετὴν δὲν ἔπαυσεν ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία πανηγυρίζουσα ἔκτοτε τὴν 14 σεπτεμβρίου ἑκάστου ἔτους[1].

1. Ἔφορος καὶ διοικητὴς καὶ δεφτερτάρης τοῦ Ἰρὰτ-Νιζὰμ-Τζεδίτ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἱερεὺς, συνοδεύων κατάδικον ἀγόμενον εἰς θάνατον, τὸν παρηγορεῖ λέγων ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔμελλε νὰ παρακαθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου.

— Δέσποτά μου, ἀποκρίνεται ὁ κατάδικος, ὁρίστε ἡ ἁγιωσύνη σας, ἂν ἀγαπᾶτε· ἐγὼ προτιμῶ νὰ μείνω νῆστις.

*
* *

Κύριός τις συναντᾷ κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐπαίτην, ὅστις τοῦ κόπτει τὸν δρόμον, τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα.

— Δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ζητιανεύῃς τέτοια ὥρα; τοῦ λέγει.

— Ἀφέντη, ὄχι τώρα μονάχα, καὶ τὴν ἡμέρα τὸ ἴδιο κάνω.

*
* *

Ὁ κ. Π*, ἀμαθὴς νεόπλουτος, προσποιεῖται τὸν φιλόβιβλον.

Προχθὲς συναντᾷ αὐτὸν καθ'ὁδὸν ὁ πονηρὸς κ. Ε*, φέροντα ὑπὸ μάλης δύο ὀγκώδεις τόμους.

— Μὲ βλέπεις, λέγει μειδιῶν ὁ Π*, τὸ πάθος μου δὲν μ' ἀφίνει, καθ' ἡμέραν καὶ νέα κουβαλῶ 's τὸ σπῆτι.

— Ἐξαίρετα, λέγει σοβαρῶς ὁ Ε*, κάμνεις πολὺ καλά, ἡ γυμναστικὴ ὠφελεῖ πάντοτε.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*
* * Αἱ πολιαὶ τρίχες εἶνε ἀφρὸς, καλύπτων τὸ πέλαγος μετὰ τὸν κλύδωνα.

— Γυνὴ ἐξώλης ἐνατενίζει πρὸς γυναῖκα τιμίαν ὡς πρὸς κάτοπτρον, ἐλέγχον τὰς ἑαυτῆς ρυτίδας· τοσοῦτον δὲ μαίνεται ἐπὶ τούτῳ, ὥστε θὰ τὸ κατέθραυεν, ἐὰν ἠδύνατο.

— Ὁ ὕπνος εἶνε γενναιόδωρος κλέπτης, διότι ἀποδίδει εἰς τὴν δύναμιν ὅσα ἀφαιρεῖ λάθρα τὸν χρόνον.

— Ἐὰν ἠδύνασθε νὰ ρίψητε ὡς περ ἐλεημοσύνην τὸν ὑρ' ὑμῶν κατασπαταλώμενον χρόνον εἰς τοὺς ἐπισταμένους νὰ ποιήσωσι βελτίονα χρῆσιν αὐτοῦ, πόσοι ἐπαῖται θὰ ἦσαν πλούσιοι!

— Τὸ καθῆκον συσπᾷ τὰς ὀφρῦς, ὅταν τὸ διαφεύγῃς· προσμειδιᾷ δὲ, ὅταν ἀκολουθῇς αὐτῷ.

1. Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Ἑλλ. Ἱστορικῆς τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου.

— Οἱ ἄνθρωποι οὔτε μεγαλοφυΐαν συγχωροῦσιν ἡμῖν, οὔτε ἐπιτυχίας, οὔτε φίλους, οὔτε χαράν· συγχωροῦσι δὲ ἡμῖν μόνον τὸν ἡμέτερον θάνατον, καὶ τοῦτον δὲ οὐχὶ πάντοτε.

— Γυνὴ, μὴ ἐγκαυχωμένη ἐπὶ τῷ φύλῳ αὐτῆς, ὁμοιάζει βασιλίσσῃ, ἀναξίᾳ τοῦ διαδήματος.

— Νόμιζε τὸ σῶμά σου δοῦλον, ἵνα μὴ γίνῃ κύριός σου.

— Ἡ ὑπερηφανία εἶνε κακὸς σύμβουλος, ἀλλὰ βέβαιος φίλος, ὡς ἀναγκάζων ἡμᾶς νὰ εὐλαβώμεθα τὰς κρίσεις τῶν ἄλλων.

— Ὁ βίος εἶνε βραχύτερος ἢ ὥστε νὰ ποιήσῃ τις ὅσα βούλεται ἀγαθά. (Ἐλισάβετ, βασίλισσα τῆς Ῥωμουνίας).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὀλλανδικὴ ἐφημερὶς δημοσιεύει τὴν ἑπομένην περίεργον αἴτησιν, ἣν πτωχὴ χήρα μικροῦ ὁλλανδικοῦ χωρίου ἀπηύθυνε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ὁλλανδίας·

«Ν. . . . 18 Ἰουλίου 1881. — Κύριε βασιλέα. Ἐλπίζω νὰ σὲ εὕρῃ καλὰ τὸ γράμμα μου τοῦτο. Τώρα ἔρχομαι νὰ σοῦ ζητήσω μία καλωσύνη, νὰ μοῦ στείλῃς εἰς τὸ σπῆτι γιὰ μία ἑβδομάδα ἢ γιὰ κάτι περισσότερον, ἀς εἶνε διὰ πέντε ἢ ἕξ ἑβδομάδας, τὸν υἱόν μου ποῦ ὑπηρετεῖ εἰς τὸ τάγμα τοῦ πεζικοῦ 15. Ἐξεύρεις, τώρα ἔχομε πολλὴ δουλειὰ, καὶ τώρα ὁ υἱός μου εἰς ἕνα μῆνα μοναχὰ μπορεῖ νὰ κερδίσῃ τόσα ὁποῦ νὰ τρῶμε διὰ πολὺν καιρὸ καὶ νὰ οἰκονομήσωμε κηόλα ὀλίγα. Ὁ δήμαρχος μοῦ εἶπεν ἔγραψε 's τὸν ὑπουργὸ, ἀλλὰ ὁ ὑπουργὸς ἔγραψεν ὅτι τὸν Ὀκτώβριον μόνον θὰ τὸν ἀπολύσουν. Ἀλλὰ, ἕως τότε, καλέ μου βασιλέα, ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά μου θ' ἀποθάνουμε ἀπὸ τὴν πεῖνα, καὶ γιὰ αὐτὸ σὲ παρακαλῶ ἄφησέ τον τώρα νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σπῆτι γιὰ ὀλίγον καιρόν. Σ' αὐτὸν κρεμόμαστε ὅλοι, γιατὶ ὁ ἄνδρας μου ἀπέθανε τώρα καὶ δύο χρόνια· ἔχω ἀκόμη ἄλλα τέσσαρα παιδιὰ, μὰ τοῦτα εἶνε μικρὰ ἀκόμη καὶ δὲν μπορροῦν νὰ ἐργασθοῦν. παρὰ μόνον ἡ μεγάλη μου κόρη 13 χρονῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ εἶνε τυφλὴ ἀπὸ τὴν *εὐλογιά*. Καὶ καθὼς καταλαβαίνεις βασιλέα μου, εἶμαι ἀναγκασμένη νὰ πεινῶ καὶ νὰ στεροῦμαι. Εἶχα ἀκόμη σήμερα 20 λεπτὰ 's τὸ σπῆτι, μὰ τὰ ἔδωσα 's τὸ παιδὶ καὶ ἀγόρασε γραμματόσημο ποῦ θὰ βάλωμε σὲ τοῦτο τὸ γράμμα. Ἐξεύρεις, σ' αὐτὸ ἐπάνω εἶνε ἡ εἰκόνα σου, καὶ ἐγὼ τὴν ἀσπάσθηκα πολὺ σὰν τὸ ἠγόρασα. Ἐγὼ, καλέ μου βασιλέα, δὲν εἰμπορῶ νὰ ζητιανεύω καὶ γιὰ τοῦτο, εἴξευρε καλὰ, ὑπόφερα ἀπὸ πεῖνα. Ὁ υἱός μου μοῦ γράφει πῶς ἐγυμνάσθηκε πλέον καλὰ, καὶ τώρα λοιπὸν, βασιλέα μου, κάμε μου αὐτὸ τὸ καλὸ καὶ φρόντισε νὰ μοῦ τὸν στείλῃς, καὶ εἴξευρε πῶς ὅταν θὰ μοῦ ἔλθῃ εἰς τὸ σπῆτι, ἐγὼ θὰ στήσω διὰ τρεῖς ἡμέρας σημαία εἰς τὴν καλύβα μου γιὰ ὄνομά σου. Προσευχήματα καὶ 's τὴν καλή σου τὴ βασίλισσα καὶ τὴ μικρὴ πριγκιπέσσα. Τελειόνω τώρα νὰ σοῦ γράφω, μὰ ἡ καρδιά μου εἶνε πάντοτε μαζύ σας.

»Ἡ ταπεινή σου δούλη
. . . . . .»

Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο γεγραμμένη εἰς τὴν διάλεκτον τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἡ ὀρθογραφία της ἀνάλογος πρὸς τὸ ὕφος. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ζητηθεῖσα χάρις παρεχωρήθη ἀμέσως εἰς τὴν ἀπλοῖκὴν χήραν, ἥτις μετά τινας ἡμέρας εἶχε τὴν ἀγαλλίασιν νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν ἀγαπητὸν υἱόν της.

Ἐν τῷ θηριοτροφείῳ τῆς Πέστης εἷς ἐκ τῶν φυλάκων τῶν διὰ τὰς ἄρκτους προωρισμένων κατεσπαράχθη ὑπὸ φαιόχρου τινὸς ἄρκτου μετὰ πάλην φοικώδη. Πρὸ δεκαπενταετίας περίπου ὁ φύλαξ οὗτος, ὀνόματι Στέφανος, ἤρχετο καθ' ἑκάστην πρωΐαν περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν κομίζων τὴν τροφὴν τῆς εἰρημένης ἄρκτου.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ὥραν συνηθροίζοντο συνήθως πρὸ τῆς τρώγλης περίεργοί τινες, ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν θέαν τοῦ σαρκοβόρου θηρίου, ὅπερ κατεβρόχθιζεν ἀπλήστως τὰ εἰς αὐτὸ διδόμενα τεμάχια κρέατος. Ἐσχάτως πρωΐαν τινὰ ἡ ἄρκτος ἔμελλε νὰ λάβῃ μεγάλην μερίδα βοείου κρέατος νωποῦ.

Ὁ φύλαξ εἰσῆλθεν εἰς τὴν τρώγλην, καὶ προὐχώρησε πρὸς τὸ ζῶον, ὅπερ ἐπλησίασε κατὰ τὸ σύνηθες περιχαρὲς, ὅπως κορέσῃ τὴν πεῖνάν του. Τὸ ἐθώπευσε πολλάκις, φέρων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἠρέμα ἐπὶ τῶν ὤμων του, ἀλλ' ἀναχωρῶν ἔσχε τὴν ἀδεξιότητα νὰ πατήσῃ τὸν πόδα τοῦ θηρίου.

Φοβερὸς μυκηθμὸς ἀντήχησεν ἐν τῷ ἅμα, πάραυτα δὲ ἡ ἄρκτος ἐρρίφθη μανιώδης καὶ τρίζουσα τοὺς ὀδόντας κατὰ τοῦ φύλακος, ὅστις δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ φύγῃ. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὁ δυστυχὴς ἀνετράπη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μετὰ τοσαύτης δὲ σφοδρότητος τὸν ἥρπασεν ἡ ἄρκτος, ὥστε κατ' ἀρχὰς δὲν ἠδύνατο ποσῶς νὰ κινηθῇ.

Ἐν τούτοις μετὰ πολλοῦ κόπου κατώρθωσε νὰ ἀποσπάσῃ τὰς χεῖράς του. Τότε δὴ τότε συνήφθη φοβερὰ πάλη μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ θηρίου, ἥτις ἐπάγωσε ἀπὸ φρίκην τοὺς φύλακας καὶ τὸ πλῆθος. Τὰ φορέματα τοῦ φύλακος ἐκρέμαντο ἐκ τοῦ σώματός του εἰς αἱμοσταγῆ ῥάκη, μεγάλη δὲ καὶ βαθεῖα πληγὴ ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ ἡμιανοίκτου στήθους του· ὅλη ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ ἦτο κατεσπαραγμένη· ὁ δεξιὸς βραχίων καὶ ὁ δεξιὸς ποῦς ἦσαν ὡσαύτως ἐν φοικώδει καταστάσει. Αἱ φωναὶ, αἱ ἀπελπιστικαὶ κραυγαὶ τοῦ δυστυχοῦς φύλακος ἀνεμίγνυντο μὲ τοὺς ἀπαισίους βρυχηθμοὺς τοῦ θηρίου, οὗ ἡ μανία ηὔξανεν ἀδιακόπως.

Πολλοὶ ἔδραμον εἰς βοήθειάν του, κρατοῦντες πελέκεις, ἀκόντια, μοχλοὺς σιδηροῦς, ἀλλ' ἐδέκασε νὰ καταβληθῶσιν ὑπεράνθρωποι προσπάθειαι ὅπως ἀποσπάσωσι τὸν φύλακα ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ θηρίου, ὅπερ συνέτριβεν ἤδη τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. Ὁ ἀτυχὴς εἶχε καταντήσει ἄμορφος ὄγκος, καὶ δὲν ἐδράδυνε νὰ παραδώσῃ τὴν ὑστάτην πνοήν.

Οἱ Ἄγγλοι, ἀκριβεῖς ὄντες καὶ ἐν πράγμασι, περὶ ὧν ἄλλοι ἀδιαφοροῦσι, φυλάττουσι στατιστικὴν περὶ παντὸς ὅ,τι συμβαίνει ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, ἐν τοῖς διαδρόμοις καὶ δὴ ἐν τῷ ἑστιατορίῳ αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἀρτίως δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, οἱ 600 Ἄγγλοι βουλευταὶ, ἀπὸ τῆς ἐφετεινῆς ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων μέχρι τῆς 15 αὐγούστου, ἔφαγον 125 πρῶτα προγεύματα, 9058 δεύτερα προγεύματα, 10,594 γεύματα καὶ 278 δεῖπνα ἐντὸς τοῦ Κοινοβουλίου. Ἡ δυσαναλογία τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων προγευμάτων καταπλήττει μόνον τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν καθόλου δίαιταν τῶν Ἄγγλων καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐφετεινῆς συνόδου. Ἄλλοι τοὐναντίον θαυμάζουσιν, ὅτι παρετέθησαν ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ οὐχὶ 125 πρῶτα προγεύματα, ἀλλὰ ἓν καὶ μόνον τούτων· διότι ὁ Ἄγγλος, ἅμα ἐξαναστὰς τοῦ ὕπνου, προαριστᾷ κατ' οἶκον· ἐξαιρετικαὶ λοιπὸν περιστάσεις ἐδέησε νὰ προκαλέσωσι τὰ 125 πρῶτα προγεύματα. Τῷ ὄντι, ἐφέτος αἱ ὑπὸ τῶν βουλευτῶν τῆς Ἰρλανδίας ἐπενεχθεῖσαι μυριάριθμοι τροποποιήσεις εἰς τὸ ἰρλανδικὸν νομοσχέδιον ἐβίασαν τὴν Βουλὴν πλεονάκις νὰ συνεδριάσῃ ἄνευ διακοπῆς 24, 30 καὶ 40 ὥρας. Πολλοὶ τῶν βουλευτῶν ἑκόντες ἄκοντες ἔλαβον τὸ πρῶτον πρόγευμα ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ. Οἱ κορυφαῖοι δηλονότι τῶν τε φιλελευθέρων καὶ τῶν συντηρητικῶν συνεφώνησαν ἀλλήλοις, χάριν τῆς ἀπαιτουμένης ἀπαρτίας, νὰ μεταβαίνωσιν εἰς οἶκον ἀνὰ πέντε ἢ ἓξ ἐπὶ μίαν μόνον ἢ δύο ὥρας, ἵνα προαριστήσωσι, νὰ μένωσι δὲ οἱ ἐπίλοιποι ἐν ταῖς ἕδραις των. Μόνοι οἱ Ἰρλανδοὶ, ἐντείναντες τὰς φυσικὰς δυνάμεις των, δὲν ἐξήρχοντο τῆς βουλευτικῆς αἰθούσης, ἀλλ' ἐπέμενον ἄσιτοι βοῶντες, ὑλακτοῦντες, θορυβοῦντες καὶ ἀείποτε νέας προτείνοντες τροπολογίας. Ἐὰν ἐπὶ τέλους ἐγένετο δεκτὸν τὸ περὶ Ἰρλανδίας νομοσχέδιον τοῦ Γλάδστωνος, χάρις ὀφείλεται καὶ εἰς τὰ 125 πρῶτα προγεύματα.

Χαρακτηριστικὸν τῶν ἐν Ἀμερικῇ κρατούντων δικαστικῶν ἠθῶν ἀναφέρει ἐφημερίς τις τὸ ἀκόλουθον συμβὰν ἐν τῇ Salt Lake, τῇ πόλει τῶν Μορμόνων. Εἰς τὸν εἰρηνοδίκην τῆς πόλεως ταύτης κ. Piper προσῆλθε γυνή τις ἵνα συμβουλευθῇ αὐτὸν περὶ γείτονός τινος, ὅστις πολλάκις ἐρχόμενος ὕβριζεν αὐτὴν ἐντὸς τῆς οἰκίας της, ὁ δὲ δικαστὴς οὗτος συνεβούλευσεν αὐτὴν νὰ ἐφοδιασθῇ βούνευρον καὶ μαστιγώσῃ ἀνιλεῶς τὸν γείτονα, ἅμα ἤθελε πάλιν τολμήσει νὰ εἴπῃ ὑβριστικοὺς κατ' αὐτῆς λόγους. Οὕτω καὶ ἐγένετο· ἀλλ' ὅμως, συλληφθεῖσα ἡ γυνὴ ἐπὶ πληγαῖς καὶ αἰκίαις, καὶ εἰς τὸν δικαστὴν Piper προσαχθεῖσα, εἶπε δικαιολογουμένη, ὅτι τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ ἠκολούθησε.

Ὁ εἰρηνοδίκης, αἰσθανθεὶς τὴν ὀρθότητα τοῦ ἐπιχειρήματος, ἀπέλυσε τὴν κατηγορουμένην, ἀλλ' ὅμως ὡς λίαν εὐσυνείδητος ἀνήρ, ἐπειδὴ προδήλως εἶχε διαπραχθῇ πλημμέλημα, καὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ ὁ ἔνοχος, ἐκατηγόρησεν αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τὸ δικαστήριον αὐτοῦ, ὅτι ἀθέμιτον συμβουλὴν ἔδωκεν, ἀπέτεινεν εἰς ἑαυτὸν ἐρωτήσεις κατὰ τοὺς διαγεγραμμένους τύπους, ἐπείσθη περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐνοχῆς, ἀπηύθυνεν εἰς ἑαυτὸν σπουδαίας νουθεσίας ἐπὶ τῇ παραβάσει τοῦ νόμου, (παραβάσει ἔτι βαρυτέρᾳ, ὡς εἰς τὸ παριστάμενον πλῆθος ἐξηγεῖτο, ἐπειδὴ ἐκ δικαστοῦ ἐγίνετο), καὶ τέλος κατεδίκασεν ἑαυτὸν εἰς πρόστιμον, ὅπερ καὶ ἀμέσως εἰς ἑαυτὸν ἀγογγύστως ἀπέτισεν, ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ θυλακίου ἐξαγαγὼν καὶ εἰς τὸ δεξιὸν μετενεγκὼν τραπεζικὸν γραμμάτιον. Τὸ πλῆθος ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ δικαστηρίου μετὰ σιγῆς κατεχόμενον ὑπὸ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν σοφίαν τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν ἀρίστην διαγωγὴν τοῦ μικροῦ ἀντιπροσώπου τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς.

Κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν, ἡ πολιτεία Οὐτᾶ ἐν Ἀμερικῇ παρήγαγεν ἐν ἔτει 1880 ἄργυρον ἀξίας 26 1[2 ἑκατομ. φράγκ. Ἐν ἔτει 1874 ἡ παραγωγὴ ἀνῆλθεν εἰς 30 ἑκατομ. Ἐν τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ εὑρέθησαν ἐπ' ἐσχάτων καὶ πλουσιώτατα στρώματα ἀντιμονίου.

Εἷς Ἀναγνώστης.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Καθαρισμὸς τῆς ἀτμοσφαίρας δωματίων.

Ὁ καθηγητὴς κ. Χρηστομάνος συμβουλεύει τὸ ἀκόλουθον μέσον πρὸς καθαρισμὸν δωματίων, ἐν οἷς κεῖνται ἀσθενεῖς· Εἰς ἕκαστον τοιοῦτον δωμάτιον, αἴθουσαν, διάδρομον ἢ κλίμακα, τίθενται ἓν ἢ καὶ πλείονα πινάκια μετὰ κόνεως, παρασκευασθείσης ἐξ 100 μερῶν βάρους ἄμμου θαλασσίας ἢ πριονισμάτων ξύλου, καὶ μίγματος προηγουμένως καλῶς ἀναδευθέντος ἐκ πέντε μερῶν κεκαθαρισμένου φαινελαίου (τοῦ κοινῶς φαινικοῦ ὀξέος, acide phénique, καλουμένου), καὶ 15-25 μερῶν ὕδατος. Δὶς ἢ τρὶς τῆς ἑβδομάδος πλύνεται τὸ ἔδαφος ἐλαφρῶς διὰ σπόγγου ἢ πανίου καὶ δι' ὕδατος περιέχοντος φαινικὸν ὀξὺ κατ' ἀναλογίαν τῶν 100 μερῶν τοῦ πρώτου πρὸς 1 μέρος τοῦ δευτέρου. Εἰς 4 ὀκάδας ὕδατος λ. χ. ῥίπτονται 15-20 δράμια φαινικοῦ ὀξέος· ἡ δὲ ποσότης αὕτη τοῦ τελευταίου δύναται ἐφ' ἅπαξ νὰ μετρηθῇ καὶ σημειωθῇ ἐπὶ μικροῦ τινος ποτηρίου, ὁριζομένου διὰ τὴν χρῆσιν ταύτην. Ἐπειδὴ δὲ τὸ καθαρὸν φαινικὸν ὀξὺ εἶνε στερεὸν, πρέπει νὰ ἐντεθῇ ἡ περιέχουσα αὐτὸ φιάλη ἐπί τινας στιγμὰς εἰς ὕδωρ θερμὸν, ὅτε ἀμέσως ῥευστοῦται ποσότης ἀρκοῦσα. Καλὸν εἶνε νὰ ὑπάρχῃ ὁλόκληρος φιάλη φαινικοῦ ὀξέος κρυσταλλικοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Δυσώδη ἀέρα ἑστιατορίων βελτιοῦμεν ῥαντίζοντες τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ λεγομένου ὕδατος τῆς Κολωνίας (Eau de Cologne), ἢ ἐξαρτῶντες ἔν τινι γωνίᾳ τεμάχιον φλανέλλας, βεβρεγμένον ἐλαίῳ λαβαντίδος.

ΑΘΗΝΗΣΙ.— ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»